ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ● ΕΤΟΣ ΙΑ — ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 129 ● ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1988 ● ΓΙΑΝΝΙΝΑ — Λ. ΒΥΡΩΝΟΣ 21

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Η αιτία που σταματήσαμε την έκδοση του ημερολογίου ήταν η δυσκολία που αντιμετωπίζουμε με τα οικονομικά αυτή την περίοδο. Η έκδοσή του δεν είναι δυνατόν να επαναληφθεί αν οι εισφορές δεν καλύπτουν το αντίτιμο του ημερολογίου αφού ένα μεγάλο ποσοστό των αναγνωστών μας ξεχνούν να μας στείλουν τα ταχυδρομικά και το κόστος του. Επί πλέον πρέπει οι μισοί σχεδόν αναγνώστες μας να μην τους ενδιαφέρει η αποστολή του, γιατί αν τους ενδιέφερε δεν θα αμελούσαν να συμπεριλάβουν την αξία του στην συνδρομή. Δεν ζητάμε να μας στείλουν την αξία του χωριστά γιατί τα έξοδα της ταχυδρομικής επιταγής είναι όσο και το κόστος. Εκείνο που μας προβληματίζει είναι το πόσο θα λείψει σε όσους μας έστειλαν περισσότερα από την αξία του αποδεικνύοντας έτσι το πόσο το είχαν ανάγκη να τους θυμίζει την αγαπημένη μας πατρίδα. Η λύση να το στείλουμε μόνο σ' αυτούς, δεν μας βρίσκει σύμφωνους, γιατί δεν είναι σωστό, κατά την κρίση μας, να χωρίσουμε τους αναγνώστες μας.

Και δεν είναι μόνο η αξία του ημερολογίου. Εκείνο που δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε είναι τα ταχυδρομικά, γιατί η αποστολή τους στοιχίζει γύρω στις 100 δρχ. το ένα, όσο και το κόστος κάθε ημερολογίου. Πρέπει δηλαδή να πληρώσουμε στον ΕΛΤΑ 200.000 που δεν μας περισεύουν.

Προσπαθήσαμε όμως να δώσουμε κάποια λύση: Μέσα στο περιοδικό μας θα βρείτε ένα μονάχα φύλλο για όλη τη χρονιά δωρεάν. Μια πράξη γενναιοδωρίας χωρίς να μας στοιχίζει πολλά.

Καλός και ευτυχισμένος ο καινούριος Χρόνος.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΧΩΡΙΣ ΟΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Είναι ο τίτλος κύριου άρθρου του περιοδικού ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ. Οι γενιές μετά το 1950 φέρουν την ευθύνη για την οικολογική καταστροφή μεγάλων τμημάτων του πλανήτη μας και της ατμόσφαιρας, που συνεχίζεται μέχρι των ημερών μας. Έπρεπε να φθάσουμε στη δεκαετία του 1980, για να κρούσουν τον κώδωνα του κινδύνου οι υπεύθυνοι της τύχης της ανθρωπότητας και οι κυβερνήσεις να αρχίσουν να παίρνουν μέτρα προστασίας.

Στη χώρα μας, με εξαίρεση την Αθήνα, δεν φθάσαμε σε επικίνδυνη κατάσταση. Ο αφανισμός όμως των δασών μας αποτελεί μεγάλο κίνδυνο για το μέλλον. Τη μεγαλύτερη ευθύνη φέρουν οι κυβερνήσεις μας, πιο πολύ ακόμη και από τους εμπρηστές εφ' όσον με «άρθρα μόνο» σχετικού Νόμου δεν επιβάλουν την εφαρμογή του Συντάγματος που επιτάσει ότι κάθε πυρποληθείσα περιοχή πρέπει να αναδασώνεται και να περιφράσσεται ώστε να αποκλείεται ιδιοτελής χρήση της καμένης περιοχής. Αν δεν ληφθούν έγκαιρα μέτρα για την προστασία της χλωρίδας, της πανίδας, των ποταμών και των θαλασσών η κληρονομιά που θα αφήσουμε στα παιδιά μας θάναι πολύ βαριά.

Πάνω στον κίνδυνο αυτό κανείς δεν μπορεί να έχει διαφορετική θέση. Η σοβαρή αντιμετώπιση από το λαό του σοβαρού αυτού προβλήματος όμως δεν έχει βρει ακόμη το σωστό δρόμο του. Διαπιστώνουμε π.χ. ότι η κίνηση των οικολόγων, με μερικές εξαιρέσεις, μπορεί να πει κανείς ότι, ερασιτεχνικά ασχολείται. Δεν αρκεί ο χαρτοπόλεμος για την επίτευξη του σκοπού, χρειάζονται έργα ώστε να κινήσουν το ενδιαφέρον του πολίτη για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στις μέρες μας καμία ουσιαστική προστασία του δάσους δεν υπάρχει και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οικοδομούνται νέα κτίσματα σε καμένες περιοχές. Ούτε το 1)10 των καμένων εκτάσεων δεν αναδασώνεται. Οι δασολόγοι καταγγέλουν ότι δεν έχουν ληφθεί τα επιβαλόμενα μέτρα για την κατάσβεση των πυρκαγιών και ζητούν την αγορά ικανού αριθμού ειδικών αεροπλάνων και πυροσβεστικών αντλιών. Οι Γάλλοι λένε ότι μια φωτιά μπορεί να σβύσει χωρίς ζημιά το πρώτο τέταρτο. Πενιχρό και το ενδιαφέρον για την επάνδρωση των δρυμών που σήμερα είναι «ξέφραγο αμπέλι», ώστε να αποτελούν χώρο προστασίας της πανίδας και χλωρίδας και την πηγή πολλαπλασιασμού τους. Σήμερα βρίσκονται στη διάθεση του κάθε παράνομου, μια και δεν υπάρχει επαρκής αστυνόμευση. Ζωντανό παράδειγμα ο δικός μας δρυμός Βίκου - Αώου που επί 20 και πλέον χρόνια από την ψήφιση του σχετικού Νόμου δεν έγινε κατορθωτό να διοριστεί μια ομάδα φυλάκων.

Η αναδάσωση, η ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος από τους υψηλούς κινδύνους και η οικονομική ενίσχυση των δρυμών ας είναι οι στόχοι μας για τη μαχητική διεκδίκησή τους. Οι οικολόγοι ας περιοριστούν προς το παρόν σ' αυτά και ας μη σπαταλούν τις δραστηριότητές των στο αν θα διανοιγεί ένας δρόμος στην αχανή έκταση της Τύμφης που θα εξυπηρετεί τα συμφέροντα μιας περιοχής και των κατοίκων της, γιατί τότε όχι μόνο δεν θάχουν συμπαραστάτη από το λαό αλλά και με το άκουσμα της λέξης «προστασία περιβάλλοντος» θα τον βρίσκουν στην αντίθετη θέση.

Η προστασία της αρκούδας, του λύκου κλπ. είναι υποχρέωση του κράτους και θα επιτευχθεί με την συμπαράσταση των κατοίκων των ορεινών περιοχών υπό την προϋπόθεση ότι θα αποζημιώνεται κάθε ζημία των κατοίκων άμεσα, χωρίς τις γνωστές γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Μόνο σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου του περιβάλλοντος, αν κάποια μελέτη καθαρά αποδεικνύει ότι το έργο θάναι επιζήμιο στη διαβίωση του πληθυσμού, να προβαίνουν στην εφαρμογή του, πάντα υπό την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλίζουν τα συμφέροντα των κατοίκων.

Το βάρος της προστασίας των ζώων, που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν, πρέπει να μοιράζεται σε όλους μας και όχι μόνο στο φτωχό αγρότη των ορεινών περιοχών. Τους αγώνες με χαρτοπόλεμο οι αγρότες μας δεν έχουν τη δυνατότητα να ακολουθούν, έτσι τους βρίσκουμε στην απέναντι όχθη. Για κάθε λήψη απόφασης πρέπει να προηγείται διάλογος με τους κατοίκους της περιοχής. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι χωρίς τη συνεργασία του λαού κανένα έργο δεν θα πετύχει.

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΡΙΖΑΡΕΙΟ

από σχετική δικαστική απόφαση, η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή διαθέτει κάθε

→

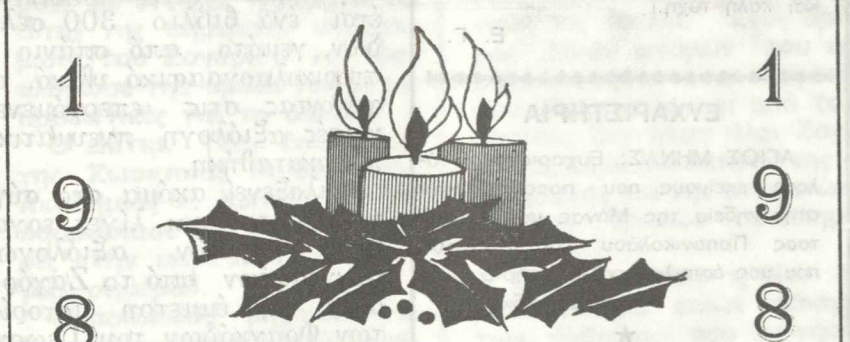

χρόνο ένα σημαντικό χρηματικό ποσό ενισχύοντας τα χωριά μας στην αντιμετώπιση διάφορων αναγκών τους και ιδιαίτερα σε έργα συντήρησης αξιόλογων παραδοσιακών κτισμάτων. Επειδή οι ανάγκες είναι πολλές, η Ρ.Ε.Σ. δέχεται και πολλές αιτήσεις. Για να μπορέσει ν' ανταποκριθεί, όσο μπορεί, στα αιτήματα όλων των χωριών ή τουλάχιστον των περισσότερων η Ρ.Ε.Σ. αναγκάζεται να κατατμήσει το ποσό, που κάθε φορά διαθέτει, σε μικροποσά των εκατό και διακοσίων χιλιάδων δραχμών. Αποτέλεσμα είναι η συμβολή της σε κάθε χωριστό έργο να θεωρείται μικρή και να φαίνεται ότι η Ρ.Ε.Σ. δεν κάνει τίποτε το αξιόλογο για τα χωριά του Ζαγορίου, παρά το ότι αθροιστικά το ποσό που διαθέτει είναι, όπως είπαμε και πιο πάνω, σημαντικό. (Άλλωστε τέτοια μικροποσά θα μπορούσαν με κάποια προσπάθεια να βρεθούν από ντόπιους πόρους).

Για το λόγο αυτό και για να γίνονται κάθε φορά κάποια σπουδαία έργα, που πραγματικά τα χωριά μας δεν μπορούν να τα φτιάξουν από μόνα τους, έχουμε να προτείνουμε, αντί της μεγάλης κατάτμησης του αρχικού ποσού, να αναλαμβάνει η Ρ.Ε.Σ. να εκτελεί κάθε χρόνο στο Ζαγόρι 5-6 έργα αξίας πάνω από πεντακόσιες χιλιάδες δραχμές το καθένα. Η σειρά προτεραιότητας στην εκτέλεση των έργων να καθορίζεται από τη σπουδαιότητα και το επείγον τους.

Με τον τρόπο αυτό σε κάθε χωριό σε μια περίοδο πέντε ετών πάνω - κάτω θα γίνεται και από ένα σοβαρό έργο. Και σαν πρώτο έργο θεωρούμε την ολοκλήρωση της αναπαλαίωσης του σπιτιού που θα στεγάσει το Λαζαρίδειο Ίδρυμα και της απαραίτητης επίπλωσής του, ώστε να καταστεί δυνατή η έναρξη λειτουργίας του μέσα στο 1989, πράγμα που, όπως δείχνουν οι οιωνοί, προσπαθεί να επιτύχει η Ρ.Ε.Σ.

Β. Β.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Παρά τις αντιρρήσεις ορισμένων Κοινοτήτων που δεν συμφωνούσαν με την ένταξή τους σε προκαθορισμένη από τις Υπηρεσίες γεωγραφική ενότητα εδημοσιεύθει το Προεδρικό Διάταγμα 345)1988 χωρίς να γίνουν δεκτές οι αντιρρήσεις τους.

Με βάση το παραπάνω Διάταγμα οι Κοινότητες πρέπει να προχωρήσουν στη συνένωσή τους σε Δήμους ύστερα από απόφαση των Κοινοτικών Συμβουλίων κάθε χωριού εφ' όσον τα 3)5 των κατοίκων συμφωνούν.

Για τις Κοινότητες που θα συνενωθούν προβλέπεται η παραχώρηση για μια 3ετία ορισμένων κινήτρων. Μεταξύ των οποίων είναι ότι οι πρόεδροι θα εξακολουθούν να παίρνουν τα έξοδα παραστάσεως μέχρι τέλους της θητείας τους, ο δε χρόνος θα ληφθεί υπ' όψη στη χορήγηση σύνταξης.

Στο Ζαγόρι που κάθε κοινότητα έχει την ιστορία της, ας μελετηθεί το θέμα χωρίς βία και σύμφωνα με το συμφέρον των κατοίκων, τόσο από οικονομική όσο και ιστορική άποψη, και κάθε κοινότητα ας αποφασίσει.

ΝΕΟΙ ΔΑΣΟΛΟΓΟΙ

Ο Γιαννάκης Σ. Τσαβαλιάς από το Τσεπέλοβο, πήρε το πτυχίο του από τη Δασολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Του εύχομαι άριστη σταδιοδρομία και καλή τύχη.

Ε. Γ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ: Ευχαριστούμε όλους εκείνους που παραβρέθηκαν στην κηδεία της Μάνας μας Θεοδήτσας Παπανικολάου και εκείνους που μας έστειλαν συλλυπητήρια.

Τα παιδιά της

★

ΚΗΠΟΙ: Ο πρόεδρος, το Κοιν. Συμβούλιο, ο Εκπολιτ. Σύλλογος και οι κάτοικοι του χωριού μας ευχαριστούν το συγχωριανό Κων)νο Ηλία Σπουρίδη για την προσφορά του, ώστε να εκτελεστούν έργα ύδρευσης με αποτέλεσμα η κοινότητα να έχει πόσιμο νερό όλο το καλοκαίρι και οι χωριανοί να ποτίζουν τα χωράφια τους.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο χωριανός μας κ. Παύλος Γ. Γιαννακός, εις μνήμην της Βασιλικούλας Ηλ. Γιαννακού έστειλε δραχμές πέντε χιλιάδες, για τις ανάγκες του Αγίου Νικολάου και της Απάνω Παναγίας Τσεπελόβου.

Η Ενοριακή Επιτροπή την ευχαριστεί.

★ ★ ★

ΚΗΠΟΙ: Στη μνήμη του αδελφού τους Χριστόδουλου Νικ. Τζιμοπούλου, η αδελφή του Φιλομήλα και ο αύζυγός της Χάρης Τογκαλίδης έστειλαν στην Εκκλ. Επιτροπή του Αγ. Νικολάου 15.000 δρχ.

ΘΑΝΑΣΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ «ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ»

Με τον παραπάνω τίτλο, κυκλοφόρησε ταυτές τις μέρες, ένα καινούριο βιβλίο του Θανάση Σακελλαρίδη, που περιέχει ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία, θρύλους και παραδόσεις των παλαιοτέρων χρόνων, καθώς ήθη και έθιμα της περιοχής.

Ο Θανάσης Σακελλαρίδης, γόνος του άλλοτε εκμαζέοντος χωριού Καλυντά, διασκορπισμένος Κοινοτικός Γραμματέας (τώρα συνταξιούχος) που υπηρέτησε πάνω από 15 χρόνια στις Φραγκάδες όπου και κατοικεί, αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος από τις πνευματικές του δυνάμεις για τη συγκέντρωση στοιχείων γύρω από αυτό και την ευρύτερη περιοχή του Ζαγορίου, πλουτίζοντας έτσι ένα βιβλίο 300 σελίδων, γεμάτο από σπάνιο ιστοριολογικό υλικό, αφήνοντας στις επερχόμενες γενεές αξιόλογη πνευματική παραγαταθήκη.

Φιλοξενεί ακόμα στο σύγγραμμά του και λίγες εργασίες μερικών αξιόλογων συγγραφέων από το Ζαγόρι, όπως την έμμετρη ιστορία των Φραγκάδων του Γεωργ. Σωτήρη, διάσκαλου από τις Νεγράδες, καθώς και αποσπάσματα από το εξαίρετο ποίημα «Φασίστες λυσσασμένοι στο Ζαγόρι» του αείμνηστου ιστορικού και λαογράφου Βασίλη Φανίτσιου από τη Δεπτοκαρυά (Λιασκοβέτσι), που κατοπτρίζει το μεγάλο πόνο του, όταν έβλεπε τα σπίτια του χωριού του να καίγονται από τους Ναζί το 1943, σπίτια αρχοντικά, χτισμένα από τον πολύχρονο μόχθο και ιδρώτα των ντόπιων και ξενητεμένων συγχωριανών του, τα γεμάτα βιος και αρχοντιά.

Είναι κοινή διαπίστωση ότι το Ζαγόρι, παρουσιάζει μια μεγάλη λίστα από πνευματικούς ανθρώπους που διέπρεψαν και διστρέπουν στο πανελλήνιο. Ποτέ που δεν φοφάνεψε, γιατί η φύτρα αυτών που φεύγουν μένει βαθιά ριζωμένη και πάντα βγάζει καινούριους βλαστούς.

Απ' αυτή λοιπόν τη ρίζα πετάχτηκε και βλάστησε και ο Θανάσης Σακελλαρίδης κι είναι άξιος επαίνου γι' αυτό το πνευματικό του έργο.

Ίσως θα έπρεπε να γράψω περισσότερα για το ωραίο αυτό βιβλίο του παραπάνω συγγραφέα. Δεν μπορώ να ανταποκριθώ όμως γιατί δεν ανήκω στο χώρο των διανοουμένων και ούτε κριτικός είμαι αν και αδικώ με τα λίγα αυτά λόγια τον ταγματάρχη και φίλπατο Θανάση Σακελλαρίδη, στον οποίο εύχομαι να φέσει στο φως και άλλα παρόμοια έργα, γιατί καλή μορφωση έχει και συγγραφικές ικανότητες διαθέτει.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑΣ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΔΙΛΟΦΟ: Η Μαρίνα Αργύρη Μηλιώτη πέτυχε στην Παιδαγωγική Ακαδημία.

Της ευχόμεθα καλή πρόοδο και στους γονείς της θερμό συγχαρητήρια.

Κ. Κ.

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Από παραδρομή δεν έγραψα για τα δυο μου ανιψιάκια, το Μάνθο Π. Δούβαλη και τον αδελφό του τον Αλέξη που στις γενικές εξετάσεις το καλοκαίρι πέτυχαν ο Μάνθος στη Γυμναστική Ακαδημία Θεσ)νίκης και ο Αλέξιος στο Φυσικό στο Πανεπιστήμιο στα Γιάννινα.

Μπράβο σας λεβέντες μου και δίριστη πρόοδο, για να μη γκρινιάζει κι ο Παυλάκος.

Ε. Γ.

★

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ: Στον αγαπητό ανιψιό Σπύρο Παλασόπουλο του Ιωάννου και της Ματούλας ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και ευχές για την απόκτηση του διπλώματος με άριστα από τη Στρατιωτική Σχολή Ιατρικής Θεσ)νίκης.

Οικ.: Αστερίου Τσουμάνη

★

Στον αγαπημένο μας ανιψιό Σωτήρη του Μιχαήλ και της Βιολέττας Νάτσικα που πέτυχε με άριστα στο ΤΕΙ Σχολή Πυρηνικής Ενέργειας Αθηνών, του ευχόμαστε ολόψυχο, πάντα στη ζωή του επιτυχίες.

Οι θείοι του: Παντελής Νάτσικας Λάγου, Θεόδωρος Αγγελική Τσεργογιάννη, τα Σαδέλφια του.

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Την ανιψιά μου Πέλη Σουαρόπούλου, που πήρε τα πτυχίο της Νομικής Σχολής, συγχαίρω θερμά και της εύχομαι λαμπρή σταδιοδρομία.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

★

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Ο Κων)νος Σουρανάκης το γένος Λιόγκας πήρε το πτυχίο της Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με άριστα.

Τον συγχαίρουμε θερμά.

Τα Σαδέλφια του:
Κων)νος και Κική Πανταζή - Τζόκα

Δεύτερο Συμπόσιο Λόγου

Ο Λόγος για το Ζαγόρι

Η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου με την ομόθυμη συνεργασία του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου και του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων οργάνωσε και πραγματοποίησε το Δεύτερο Συμπόσιο Λόγου — ο Λόγος για το Ζαγόρι.

Οι εργασίες άρχισαν το πρωΐ του Σαββάτου 19 Νοεμβρίου και ολοκληρώθηκαν σε τέσσερις συνεδρίες, δύο το Σάββατο και δύο την Κυριακή 20 Νοεμβρίου, στο Μέγαρο της ΕΗΜ. Πλήρης επιτυχία στεφάνωσε τις προσπάθειες της Οργανωτικής Επιτροπής.

Την έναρξη των εργασιών του Συμποσίου, κήρυξε ως εκπρόσωπος της υπουργού Πολιτισμού ο Διευθυντής της Νομαρχίας κ. Βασ. Αναστασίου. Τις εργασίες παρακολούθησαν εκπρόσωποι των πολιτικών και εκκλησιαστικών αρχών, μεταξύ των οποίων ο Στρατηγός - Διοικητής 8ης Μεραρχίας, ο Διευθυντής της Ελληνικής Αστυνομίας, ο Αντιδήμαρχος και καθηγητές του Πανεπιστημίου.

Μετά το προλόγισμα της οργανωτικής Επιτροπής από τον Πρόεδρο της Εταιρείας κ. Κίμωνα Κυριαζή, ο Καθηγητής της Αρχαιολογίας κ. Φώτης Πέτσας, πρώτος ομιλητής, έκαμε αρχαιολογική ενημέρωση για το Ζαγόρι και την γύρω περιοχή, που την ονόμασε ιστορικό πέρασμα σε όλες τις εποχές προ ΄ιστορίας και ιστορίας και της οποίας τα ευρήματα χρονολογούνται ως 20.000 χρόνια.

Ο επίκουρος καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Γεώργιος Παπαγεωργίου κάνοντας χρήση διαφόρων εγγράφων και μαρτυριών, ανέπτυξε το θέμα του που αφορούσε τις προσπάθειες για την ίδρυση «Πανεπιστημίου» στο Ζαγόρι, στις παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης (1813-1820).

Ο λέκτορας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Μιχαήλ Μάλαμας κάνοντας χρήση αγνώστων ντοκουμέντων πλούτισε τις γνώσεις μας για τη λαϊκή βοτανοθεραπευτική στο Ζαγόρι.

Ο αρχιτέκτονας και λέκτορας του Μετσόβειου Πολυτεχνείου κ. Βύρων Χρηστίδης ανέπτυξε από όλες τις πλευρές την αρχιτεκτονική των σπιτιών στο Ζαγόρι πριν από 300-400 χρόνια.

Ο ζωγράφος και συγγραφέας κ. Κώστας Βαρζώκας ανέπτυξε με άγνωστα ιστορικά ντοκουμέντα, την «επίδραση των Ζαγορίσιων στον Αλή Πασά».

Η ανακοίνωση του εκπαιδευτικού κ. Δημητρίου Σακελλαρίου με θέμα: «η Ζαγορίσια Γυναίκα, γεννήτρα και αφέντρα του Ζαγορίσιου Πολιτισμού», δανεμήθηκε στους συνέδρους λόγω απουσίας του ομιλητή.

Η φιλόλογος - ερευνήτρια κ. Τίνα Σπηλιωτοπούλου παρουσίασε από άλλη πλευρά το θέμα: «Πρώτες επισημάνσεις για το ρόλο της γυναίκας στο Ζαγόρι».

Το πρωΐ της Κυριακής πρώτος ομιλητής, ο λέκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Κων. Οικονόμου μίλησε για τα προβλήματα αξιολόγησης των τοπωνυμίων από ιστορική άποψη, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το Ζαγόρι.

Ο κτηνίατρος, Πρόεδρος του Κ.Ε.Ζ. και αντιπρόεδρος της Εταιρείας κ. Βασίλης Τζιόβας αναφέρθηκε στη σημερινή πραγματικότητα και επισήμανε με έντονα χρώματα τα αίτια της σημερινής υποβάθμισης του Ζαγορίου και ολοκλήρωσε την ομιλία του με τις προοπτικές για το αύριο.

Ο επίτιμ. Γεν. Διευθυντής της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας κ. Κων)νος Κίτσος παρουσίασε από όλες τις πλευρές «την εκπαίδευση στο Ζαγόρι σήμερα».

Ο πολιτικός μηχανικός κ. Ευστάθιος Παπαβρανούσης μίλησε για τις «συγκοινωνίες και τα γεφύρια στο Ζαγόρι παλαιότερα και τώρα».

Ο Διευθυντής της Αναπτυξιακής Εταιρείας ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. κ. Στ. Κουφός παρουσίασε διάφορα «προγράμματα ανάπτυξης του Ζαγορίου».

Ο Διευθυντής Δασών Ιωαννίνων - δασολόγος κ. Χρήστος Τουρλακίδης με την άνεση του επιστήμονα που κατέχει το θέμα ανέπτυξε τη «συμβολή της δασοπονίας στην ανάπτυξη του Ζαγορίου».

Ο οικονομολόγος κ. Φίλιππας Μακρυγιάννης μίλησε για τον «αγροτοτουρισμό» σύμφωνα με τα όσα ισχύουν σήμερα.

Ο δασολόγος - μελετητής κ. Κων)νος Τσακτσίρας παρουσίασε τους λόγους που συντελούν ώστε η εκμετάλλευση του «δάσους στο Ζαγόρι» σήμερα να μην είναι αποδοτική για τους δασεργάτες.

Ο απεσταλμένος του Υπουργείου Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων κ. Αλέξανδρος Ξηντάρης έδωσε στους ακροατές στοιχεία για το πώς βλέπει το Υπουργείο το Διάταγμα περί Παραδοσιακών Οικισμών και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

Ο απεσταλμένος του Οργανισμού Ελληνικού Τουρισμού κ. Τίμος Γεωργακόπουλος μίλησε για τις «δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης του Ζαγορίου».

Τις εργασίες του Συμποσίου έκλεισε ο δικηγόρος και πρόεδρος του Ριζαρείου Ιδρύματος κ. Άγγελος Κίτσος με θέμα «η πολιτιστική κληρονομιά και το μέλλον του Ζαγορίου, παλαιότερα και τώρα» και πρότεινε τη σύσταση Συντονιστικού Οργάνου για την διεκδίκηση αιτημάτων.

Κατά τον απολογισμό των εργασιών του Συμποσίου που έκανε ο πρόεδρος της τελευταίας Συνεδρίας κ. Φώτης Πέτσας, αποφασίστηκε η συγκρότηση ενός Συντονιστικού Οργάνου για την μελέτη των προβλημάτων που απασχολούν το Ζαγόρι.

Προ κενών καθισμάτων

Γράφουμε σε άλλη σελίδα για την επιτυχία του Β' Συμποσίου Λόγου — Ο Λόγος για το Ζαγόρι — κατά την διάρκεια του οποίου 16 ομιλητές ανέπτυξαν σε εμπεριστατωμένες ανακοινώσεις τους θέματα ιστορικά, γλωσσολογικά, αναπτυξιακά κλπ.

Τις εργασίες του Συμποσίου παρακολούθησαν και δύο εκπρόσωποι του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας Δημοσίων Έργων και του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού για να πληροφορηθούν τα προβλήματα της περιοχής. Σε δύο ανακοινώσεις τους ανέπτυξαν την Κυβερνητική άποψη για τους παραδοσιακούς οικισμούς και την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, αναλύοντας τα σχετικά διατάγματα. Τέλος διάφοροι ακροατές συμπατριώτες με τις παρεμβάσεις που ακολούθησαν ανέπτυξαν τις απόψεις τους.

Με λύπη μας όμως διαπιστώσαμε την απουσία και ίσως την αδιαφορία των Ζαγορίσιων που μένουν στα Γιάννινα και οι οποίοι ξεπερνούν τις 10.000. Ένας αριθμός 50-80 ατόμων που παρακολούθησαν τις εργασίες του Συμποσίου και από τους οποίους δεν ήταν όλοι Ζαγορίσιοι, είναι ενδεικτικός της αδιαφορίας για την αντιμετώπιση των καυτών προβλημάτων.

Απογοητευτική η θέα. Να βρεθούν προ κενών καθισμάτων, άνθρωποι που ξεκίνησαν από την Αθήνα και αλλού για να ανταποκριθούν στην πρόσκληση της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας, που περισσότερο από ένα χρόνο εργαζόταν για την επιτυχία του Συμποσίου, και των δύο άλλων αδελφών Σωματείων του Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου και του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων, τα οποία όμόθυμα συμμετείχαν στην προσπάθεια.

Η εμφάνιση της αίθουσας με τα κενά καθίσματα, αποτέλεσε αντικείμενο μακράς συζήτησης και προβληματισμού, για να βρεθεί η αιτία του φαινομένου. Δεν υπάρχουν καυτά προβλήματα στο Ζαγόρι; Υπάρχουν. Υπάρχει από τους Ζαγορίσιους αδιαφορία για τα κοινά; Δεν είναι δυνατόν να υπάρχει. Δεν πιστεύουν στις δυνατότητες της ηγεσίας των σωματείων; Πιθανόν. Υπάρχουν συμπατριώτες που θα εκπροσωπούσαν καλύτερα και με περισσότερη απόδοση τα συμφέροντα του Ζαγορίου και των Ζαγορίσιων; Υπάρχουν, το θέμα όμως είναι γιατί δεν δραστηριοποιούνται;

Στη διάρκεια των Συμποσίων δεν λύνονται τα προβλήματα, ούτε οι απεσταλμένοι των Αθηνών είχαν τη δυνατότητα να δώσουν τις λύσεις που περιμένουν οι Ζαγορίσιοι. Στο Συμπόσιο όμως δημιουργούνται οι βάσεις και τα ερεθίσματα για τη σωστή διεκδίκηση των αιτημάτων μας, πως όμως να δημιουργηθούν όταν οι ενδιαφερόμενοι απουσιάζουν; Και επί πλέον, πού περισσότερο από ένα χρόνο εργάστηκαν για την οργάνωση και πραγματοποίηση του Συμποσίου; Τα καθίσματα της αίθουσας όχι μόνο έπρεπε να είναι γεμάτα, αλλά και όρθιοι να υπήρχαν. Όλοι θάχαν κέρδος και πρώτα το Ζαγόρι.

Ας μην ρίχνουμε λοιπόν σε άλλους, τις ευθύνες για την καθυστέρηση ανάπτυξης της ιδιαίτερης πατρίδας μας. Το είπαμε πολλές φορές, εμείς οι Ζαγορίσιοι φέρουμε την ευθύνη και το βάρος. Με ποία λογική ζητάμε από ξένους να ενδιαφερθούν για το Ζαγόρι όταν εμείς αδιαφορούμε;

Λόγιοι Ζαγορίσιοι επί Τουρκοκρατίας

1) Δοσίθεος ο εκ Μακρύνου: Ιερομόναχος και δάσκαλος, γεννήθηκε στο Μακρύνο Ζαγορίου. Υπήρξε μαθητής του Κοσμά Μπαλάνου, και λόγω της προόδου και αξίας του διορίστηκε στην Μπαλαναία Σχολή δάσκαλος των Ελληνικών, υπό την σχολαρχία του Κωνσταντίνου Καμινάρη. Όταν παραιτήθηκε από την δασκαλική θέση έγινε ηγούμενος στο Μοναστήρι της Στούπαινας. Σαν ηγούμενος στο πλούσιο τότε μοναστήρι αντιμετώπισε με θάρρος την πολιορκία και εισβολή των Αλβανών του Αλή Πασά, το οποίο διασώθηκε ως εκ θαύματος. Μετά από τα παραπάνω γεγονότα τοποθετήθηκε πρωτοσύγκελλος του Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως Κυρίου Ιωακείμ και αργότερα μετατέθηκε στα Ιωάννινα. Το 1838 προσκλήθηκε από τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης σαν πρωτοσύγκελλος. Το 1844 πέθανε στη Θεσσαλονίκη.

2) Χριστόδουλος Κονομάτης. Γεννήθηκε το 1980 στην Καλωτά Ζαγορίου. Υπήρξε μαθητής του Αθανασίου Ψαλίδα. Έγινε κάτοχος αξιόλογης παιδείας. Διακρίθηκε για τις ηθικές του αρχές, την σύνεση και τις πολλές ώρες που αφιέρωνε για μελέτη και γράψιμο. Είχε αλληλογραφία συνεχώς με τους γνωστούς του λογίους της εποχής. Οι επιστολές του αποδεικνύουν τις ποικίλες φιλολογικές γνώσεις του. Πέθανε το 1849.

3) Γεώργιος Κωνσταντίνου Ζαγορίτης. Λόγιος και πολυμαθής με Ζαγορίσια καταγωγή. Σε νεαρή ηλικία εγκατέλειψε τα Ιωάννινα και μετέβη στην Βλαχία σαν δάσκαλος. Αργότερα πήγε στην Ιταλία για ν' αποκτήσει περισσότερες γνώσεις. Στην Βενετία το 1757 τύπωσε το «τετράγλωσσον λεξικόν» και την «παγκόσμιον ιστορίαν». Επίσης εξέδωσε την «μαθηματικήν οδόν» του δάσκαλου του Κοσμά Μπαλάνου στην εισαγωγή της «Άλγεβρας» του, που εκδόθηκε το 1803, κατηγορεί τον Γεώργιο για αχαριστία, γιατί δεν εξέδωσε το τμήμα της Αριθμητικής όπως είχε υποσχεθεί στον δάσκαλό του. Από την Ιταλία επέστρεψε το 1760 στα Ιωάννινα όπου και παρέμεινε διδάσκοντας μέχρι το θάνατό του.

4) Μεθόδιος ο Ανθρακίτης. Ιερομόναχος, Θεολόγος και ά-ρ.στος μαθηματικός. Γεννήθηκε στα Ιωάννινα από εύπορους γονείς που κατάγονταν από την Καμνιά (Ανθρακίτης) Ζαγορίου. Τα πρώτα μαθήματα πήρε στη Μεγάλη Σχολή (του Γκιούμα). Συνέχισε τις σπουδές σε σπουδαία πανεπιστήμια της Ιταλίας. Το 1704 παρουσιάζεται ιερομόναχος στη Βενετία σαν διορθωτής του «Πεντηκοσταρίου του Νικ. Σάρου». Από το 1715 -1723 διδάσκει στη Μεγάλη Σχολή (του Γκιούμα). Κατά τον Σάθα ο Μεθόδιος υπήρξε «άνδρας σοφός και πολυμαθής, φιλόσοφος, θεολόγος, μαθηματικός, γνώστης της Ελληνικής, Λατινικής και Ιταλικής, και τέλος μελετητής της Αγίας Γραφής».

Ο Μεθόδιος ασχολήθηκε με την νεώτερη φιλοσοφία και μετέφρασε τα έργα του Μαλεβραχίου και του Καρτεσίου. Κατηγορήθηκε από τον Ιερομόναχο Ιερόθεο ότι διέδιδε τις μυστικιστικές θεωρίες του Μολίνου. Κλήθηκε από το Πατριαρχείο σε απολογία. Το 1723 μετέβη στην Κωνσταντινούπολη. Θεωρήθηκε αιρετικός και καταδικάστηκε να κάψει τα έργα του, χωρίς όμως άλλες συνέπειες. Στη σύνοδο στο Πατριαρχείο προήδρευε ο Πατριάρχης Ιερόθεος και ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων Χρύσανθος.

Στενοχωρημένος για την αυστηρότητα του Πατριαρχείου έφυγε από την Κων)πολη. Είναι άγνωστο που μετέβη. Μια άποψη αναφέρει ότι επέστρεψε στα Ιωάννινα και δίδαξε στη Μεγάλη Σχολή (του Γκιούμα). Μια άλλη άποψη αναφέρει ότι πέρασε το υπόλοιπο της ζωής στη Σιάτιστα διδάσκοντας ή μονάζοντας. Η δεύτερη άποψη που είναι η πιο πιθανή προκύπτει από μια επιστολή του Μεθόδιου γραμμένη στη Σιάτιστα που στάλθηκε στο σχολάρχη Τρίκκης Αναστάσιο (συκοφάντης του).

Έργα του Μεθόδιου: το Θεολογικό «ο βοσκός λογικών προβάτων», η «Μαθηματική οδός» και το Θεολογικό «Χριστιανικαί Διδασκαλίαι».

Στη «Μαθηματική οδό» ο Μητροπολίτης Κρήτης Ιγνάτιος ο Μεταξόπουλος έγραψε στην 22 σελίδα το εξής επίγραμμα.

Ως εθέλοντα δύειν από Εσπερίης εφ' Εώαν καλά μαθήματ' άγεις ως παλινουνεχέως.
Ων τε οδηγός ής υιέσσι σοφών γενετήρων, τοίσιν έση θ' εξής, ως τε δίδωσι θεός.
Τω θνήτος περ εών, ως τε τετρακώς, Μεθόδιε, εύρες αθανασίην λείμμασι σης σοφίης.

5) Ιωάννης ή Γιάνκος Μίσσος. Γεννήθηκε στην Κων)πολη το 1790 από πατέρα Ζαγορίσιο. Γεννήθηκε από φτωχούς γονείς στο Μονοδένδρι Ζαγορίου γύρω στα 1780. Με δαπάνες των μεγαλύτερων αδελφών του που είχαν φαρμακείο στα Ιωάννινα φοίτησε στο σχολείο του Αθαν. Ψαλίδα. Από τα αδέλφια του στάλθηκε αργότερα στη Βιέννη για να σπουδάσει γιατρός. Πήρε το πτυχίο της Ιατρικής και εγκαταστάθηκε το 1824 στην Κέρκυρα. Εκεί παντρεύτηκε και άτεκνος πέθανε το 1852. Καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής του στην Κέρκυρα έχαιρε μεγάλης υπόληψης για τις αρετές και τις βαθειές ιατρικές γνώσεις του. Στην επιθεώρηση «Λόγιος Ερμής» δημοσιεύτηκαν διατριβές του περί χημείας και φαρμακοποιΐας.

7) Μάνθος Οικονόμου. Γεννήθηκε στο Κουκούλι Ζαγορίου από πατέρα ιερέα που έφερε τον τίτλο του Οικονόμου. Είχε δάσκαλο τον Κοσμά τον Μπαλάνο. Γρήγορα φάνηκε η κλίση του προς τα γράμματα και η ευχέρεια στον γραπτό λόγο. Επειδή ο χαρακτήρας του ήταν σιωπηλός, επιφυλακτικός, ολιγόλογος και πανέξυπνος προσελήφθη στην υπηρεσία του Αρχιγραμματέως και Σύμβουλος επί των εξωτερικών σχέσεων. Απέκτησε την εμπιστοσύνη του Αλή Πασά και στο εξής ονομάζονταν απλώς με το όνομα ο Γραμματικός. Όταν μπορούσε να σώσει κάποιον από τα νύχτια του τυράννου το έκανε αλλά σπάνια γιατί κινδύνευε να κατηγορηθεί ότι εκμεταλλεύονταν τη θέση του. Πολλοί Έλληνες τον κατηγόρησαν για την μετριοπαθή στάση του. Οι γνωρίζοντες όμως καλύτερα αυτόν μιλούσαν πάντοτε για την διάπυρη φιλοπατρία του. Γεγονός είναι όταν η Φιλική Εταιρεία διακλαδίστηκε στην Ήπειρο, πρώτος αυτός μυήθηκε με ενθερμο ζήλο και υπηρέτησε μέχρι το θάνατό του την μεγάλη ιδέα. Εβοήθησε να υιοθετηθούν από τον Αλή τα διαβήματα του Ιωάννου Παπαρρηγοπούλου. Επίσης βοήθησε την αυτομολία των κορυφαίων οπλαρχηγών του Αλή προς τον Σουλτανικό Στρατό κατά τον πόλεμο Αλή και Πύλης. Μετά από αυτά αναγκάστηκε να δραπετεύσει το 1820 στο Μέτσοβο. Τότε ο αρχηγός της εμπροσθοφυλακής του Δράμαλη συνέλαβε αυτόν και τον αποκεφάλισε σαν υπάλληλο του Αλή. Κατ' άλλους ζήτησε να υπηρετήσει σαν γραμματέας τον Κιουταχή κατόπιν διαταγής της Φιλικής Εταιρείας, συνελήφθη όμως και κατεσφάγη με διαταγή του ιδίου του Κιουταχή.

8) Ιωάννης Πανταζής. Γεννήθηκε στο Μακρύνο Ζαγορίου. Φοίτησε στην Μπαλαναία Σχολή έχοντας δάσκαλο τον γέροντα Κοσμά Μπαλάνο. Μετά την αποφοίτησή του διδαξε τα Ελληνικά μαθήματα περιοδικά σε διάφορα χωριά του Ζαγορίου. Αργότερα δίδαξε στα Γρεβενά και την περίοδο 1829 - 1838 δίδαξε στο φροντιστήριο των Τρικάλων. Επέστρεψε στο χωριό του με την οικογένειά του και πέθανε το 1840.

9) Ιωάννης Σάββας. Γεννήθηκε στο Τσεπέλοβο Ζαγορίου. Φοίτησε πρώτα στη Μπαλαναία Σχολή και στη συνέχεια πλησίον του Αθανασίου Ψαλίδα. Επί σαράντα χρόνια διηύθυνε και δίδασκε στο σχολείο Τσεπελόβου. Παρέδιδε όχι μόνο Ελληνικά αλλά και επιστημονικά μαθήματα. Πέθανε το 1846.

10) Χριστόδουλος παπά Γεωργίου Τατάνης. Γεννήθηκε στα Πάνω Σουδενά Ζαγορίου. Φοίτησε στη Μπαλαναία Σχολή έχοντας δασκάλους τον Κοσμά Μπαλάνο και τον Κων)νο Καμινάρη. Εισήλθε στην υπηρεσία του Μουχτάρ Πασά σαν Γραμματικός. Μετά από λίγο χρόνο αναχώρησε για την Μολδοβλαχία και Γερμανία όπου παρέμεινε μερικά χρόνια. Επέστρεψε το 1810 στην πατρίδα του, όπου παντρεύτηκε. Ζούσε ασχολούμενος με την Φιλοσοφία. Πέθανε γύρω στα εβδομήντα το 1852.

Συνέχεια στη σελίδα 171

Η προσφορά της Ζαγορίσιας Γυναίκας

ΜΙΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ

1. Είναι γεγονός ότι όλες οι μικρές αρχικώς Στρατιωτικές μας δυνάμεις της Πίνδου Ηπείρου, την περίοδο του 1940, από έλλειψη συγκοινωνιακού οδικού δικτύου, δεν ήταν δυνατό να εφοδιάζονται στρατιωτικό υλικό, με βάση αυτοκίνητα του στρατού. Έπρεπε λοιπόν να ευρεθεί άλλος τρόπος κάλυψης της άμεσης ανάγκης των μαχομένων μας τμημάτων στην γραμμή που μετώπου του αποσπάσματος Πίνδου Συνταγματάρχου Δαβάκη, των Τμημάτων Αώου υπό τον Αντισ)χη Φριζή και της μονάδας Γκαμήλας, τομέως 15 Συντάγματος. Έμψυχο υλικό, ικανό για να εκπληρώσει τον παραπάνω σκοπό στα χωριά του Ζαγορίου δεν υπήρχε, γιατί η δύναμη των ικανών είχε στρατευθεί, τα δε καταλληλα ζώα τους είχαν επιταχθεί.

Έπρεπε λοιπόν τους μάχιμους άνδρες να αναπληρώσουν οι γυναίκες, οι γέροι και τα παιδιά των χωριών με τα ακατάλληλα προς επίτευξη ζώα τους, ώστε να μην λείψουν τα πυροβολικά η τροφοδοσία και διατροφή των υποζυγίων.

3. Σαν πρώτο κλιμάκιο συγκέντρωσης εφοδίων του Στρατού μας, στο οποίο κατευθύναν συνεχώς τη νύχτα αυτοκίνητα με πολεμοφόδια και τρόφιμα, ορίστηκε το χωριό Καπέσοβο, σαν δεύτερο το χωριό Τσεπέλοβο, έδρα της Υποδιοικήσεως Χωροφυλακής, σαν τρίτο το χωριό Σκαμνέλι και σαν τέταρτο το φυλάκιο Γυφτόκαμπο. Τα παραπάνω πάσης φύσεως στρατιωτικά υλικά έπρεπε το ταχύτερο να μεταφερθούν αρχικά στο Βρυσοχώρι, κοντά στα μαχόμενα στρατιωτικά μας τμήματα.

Η ευθύνη της προώθησης τούτων ανατέθηκε στο Διοικητή της Υποδιοικήσεως Τσεπελόβου, Μοίραρχον τότε Σιαπέρα, που με κλήση του προς τους κατοίκους των γύρω χωριών της δικαιοδοσίας του, που φλέγονταν από τα ιδανικά της φυλής μας, μα και αγάπη προς την Πατρίδα μας, εύρε πλήση ανταποκρίση και μετά χαράς έσπευσαν να εκπληρώσουν την Εθνική τους αποστολή, παρά τις κρατούσες τότε δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

Νυχθημερόν οι γυναίκες και τα ελάχιστα υποζύγια μιας αντοχής που εναπέμειναν στα χωριά, μετέφεραν στις πλάτες τους τα υλικά του Στρατού μας στο Βρυσοχώρι, δια τον εφοδιασμό του Αποσπάσματος Αώου και τον υπό τον Υποστράτηγο Στανοτά Στρατιωτικόν Έφιππον Τμήμα, κατά τη διάρκεια των οποίων, λόγω του ψύχους και της εξαντλήσεως πολλά των υποζυγίων χάθηκαν.

Κατά τις ημέρες αυτές οι εναπομείναντες κάτοικοί του προσέφεραν εις τους στρατιώτες τρόφιμα και νομή στα κτήνη τους. Αλλά και τους μετέπειτα αφιχθέντας σ' αυτούτό 3.000 πρόσφυγες από το Πωγώνι και την Κόνιτσα, οι κάτοικοι δεν υστέρησαν σε προσφορά καταλυμμάτων και πάσης φύσεως περιθάλψη, καθώς επίσης και εις τους πρώτους του πολέμου τραυματίες και αιχμαλώτους.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν πραγματικότητα και δυσπιστούθηκαν από ανώτερους αξιωματικούς των μαχομένων στρατευμάτων μας, και που τον θαυμασμόν τους εξέφρασαν για τις γυναίκες των χωρίων του Ζαγορίου, που τα πάντα προσέφεραν και συνέβαλαν ποικιλόμορφα στον ιερό για τη νίκη της πατρίδος μας αγώνα.

Αλλά και το χωριό του Ζιαγορίου Βραδέτο, στους κτύπους της καμπάνας της εκκλησίας του μήπως οι γυναίκες δεν αντεπεξήθηκαν και δεν έσπευσαν στο κάλεσμά της, να εκπληρώσουν την ιερά τους αποστολή; Χωρίς καμιά απόλυτα διαμαρτυρία συνεμορφώθηκαν σε παράκληση αξιωματικού για την μεταφορά υλικού του στρατού στο Καπέσοβο στην κοιλάδα της Αγνούσιας η οποία όχι μόνο αντίρρηση για την παραχώρηση δεν έφερε, αλλά είπε στον παραπάνω αξιωματικό: «Μάτια μου να την κάνεις ότι καλύτερο νομίζεις για το στρατό μας».

Αυτά που μέχρι στιγμής ανεφέρθησαν για τις γυναίκες του Βραδέτου, ίσχυαν κατώτερα άλλων στη συνέχεια πράξεών τους. Μ' εντολή έφυγαν από το χωριό και πήγαν στο Τσεπέλοβο, που μαζί με άλλες απ' αυτό γυναίκες του, καθώς και άλλων γειτονικών χωριών, αφού φορτώθηκαν πολεμοφόδια, επί πολλές ώρες ακολούθησαν το δρόμο προς το Γυφτόκαμπο, για να καλύψουν ανάγκες των μαχομένων τμημάτων μας, προς το Ηλιοχώρι - Βρυσοχώρι.

Και οι γυναίκες των χωρίων του Ζαγορίου Λάϊστας κ.ά. δεν υστέρησαν και αυτές σε Εθνική προσφορά και αφού φορτώθηκαν στρατιωτικό υλικό έσπευσαν να το μεταφέρουν από το Γυφτόκαμπο στο Βρυσοχώρι, μεταξύ των οποίων και η γριά Αμαλία, που οι Ιταλοί αιχμάλωτοι, όταν την είδαν να ξεφορτώνεται μπροστά τους το σακκί με την κουβαμάνα, έμειναν άφωνοι, ψιθυρίσαντες «εδώ μας πολεμούν και οι γυναίκες». Κάτι παρόμοιο έκαμε και η Χάϊδω από το Βρυσοχώρι, όταν απόκαμε από την κούραση κάποιο ζώο που μετέφερε βόμβες, τις οποίες φορτώθηκε αυτή και μετέφερε, για να μη μείνουν στο δρόμο και καθυστερήσουν, όπως είπε, και δεν πάνε σύντομα στον προορισμό τους.

Παρόμοια και εξ ίσου ισάξια πατριωτική δράση εσημείωσαν και άλλες Ζαγορίσιες γυναίκες σε άλλους τομείς, μαζί με ηλικιωμένους άνδρες, μα και με μικρά παιδιά, που ύψιστο καθήκον τούτο επέβαλε για την τιμή της Πατρίδος μας. Αυτές προέρχονταν από τα χωριά Ασπράγγελοι, Δίλοφο, Κήπους, Καπέσοβο, Ηλιοχώρι και άλλα που και ασχολήθηκαν με την επισκευή δρόμων για τον ταχύτερο εφοδιασμό των μαχομένων μας που για να ανακοπεί η προέλαση του εχθρού προς τη Βοβούσα και εκείθεν προς το Μέτσοβο.

Μα και οι κάτοικοι του χωριού Κουκουλίου πολλά προσέφεραν στον κοινό αγώνα, φέροντες με επιτυχία την ανατεθείσαν εις αυτούς εντολή, ήτοι της κατασκευής της Γέφυρας Κόκκορη και του δρόμου προς Αγιο Μηνά, κατόπιν υποδείξεως και επιβλέψεως των έργων τούτων εκ μέρους αξιωματικού. Περισσότερα για τις γυναίκες άλλων χωριών ας γράψουν και άλλοι.

Τέτοιου λοιπόν είδους υπηρεσίες αυθόρμητα προσφέραν οι Ζαγορίσιες γυναίκες στην περιοχή Πίνδου, στον υπέρ πάντων αγώνα, κατά το 1940, χωρίς να παραλείψουμε και να μη εξάρουμε την Εθνική δράση της αείμνηστης Φρόσως Ιωαννίδου, της αποκληρωθείσης Μόνας του Ζαγορίου.

Αλλά και στην πλευρά του ημέρας επιχειρήσεων στο Καλπάκι και την Γκραμπάλα, που οι Ιταλικές δυνάμεις έρριψαν στον αγώνα τα πλέον επίλεκτα τμήματά τους, με άφθονο και σύγχρονο πολεμικό υλικό προς διάσπαση του μετώπου μας, χωρίς και εδώ θετικό αποτέλεσμα, οι γυναίκες των χωριών του Δυτικού Ζαγορίου επέδειξαν την αυτή διαγωγή και συμπεριφορά, όπως εξιστορήσαμε και για τις άλλες του Ανατολικού Ζαγορίου.

Τότε οι ανάγκες του στρατού μας απαιτούσαν την άμεση μεταφορά των πυροβόλων του στην ορεινή περιοχή των Κάτω Πεδινών και συγκεκριμένα στις θέσεις Άγιο Βλάση και χωράφι Κοντούρη, προς προσβολή του εχθρού στο Καλπάκι. Τούτο οι γυναίκες του χωριού και μάλιστα από δρόμο τελείως ανώμαλο σαν υποζύγια μετέφεραν τα εφόδια που και τα ονόματά τους πολλές φορές στον τύπο δημοσιεύθηκαν.

Και των χωριών Άνω Πεδινών, Ελαφοτόπου και Αφίστης οι γυναίκες δεν υστέρησαν. Τέτοιου είδους πολύτιμες υπήρξαν οι υπηρεσίες της Ζαγορίσιας γυναίκας σε εθνική προσφορά με σύντομα λόγια, προς υποβοήθηση των μαχομένων Στρατιωτικών μας τμημάτων, κατά του Ιταλού επιδρομέα, που πολλάκις εμνημονεύθηκαν με διάφορες εκδηλώσεις και χρονογράφήματα, πρώτο από τα οποία υπήρξε που Δημοσιογράφου αείμνηστου Παύλου Παλαιολόγου, που με αυτό εξύμνησε την παραπάνω γενικώς δράση της Ζαγορίσιας γυναίκας, στην εφημερίδα Ελεύθερο Βήμα της 3.12.1940.

Για να μας μείνει αθάνατη η ανωτέρω αναφερθείσα αξιόλογος κατά πάντα συμβολή τούτης της γυναίκας, σπις κρίσιμες εκείνες για το Έθνος περιστάσεις και όχι σαν μια απλή του παρελθόντος ανάμνηση, την οποία δεν θα πρέπει η πάροδος του χρόνου να την επισκιάζει, αλλά να την διατηρεί ολοζώντανη κυρίως στις ψυχές των νεωτέρων μας, επιβάλλεται σήμερα να στηθεί άγαλμά της στην κατάλληλη που επιλέγτηκε θέση, σαν ελάχιστο δείγμα τιμής και ευγνω-

Συνέχεια στη σελίδα 173

Στην Πόλη και στην Αγιά Σοφιά

Γ'

Η ώρα έχει προχωρήσει. Δύψιάς. Κάποια παιδιά στην άκρη του πεζοδρομίου πουλούν νερό. Δεν ιαποφασίζεις να πιεις ιαμριβάλλοντας γιά ιην καθαρότητά του, μια καί σού 'χουν πει πως το νερό ιης Πόλης είναι σκέτη δυσεντερία. Διψασμένος μπαίνεις ιστο πούλμιαν και οδεύεις γιά ιτο Βόσπορο. Η κυκλοφορία ιτων αυτοκινήτων και κάποιες ιεπισκευές στους δρόμους σε καθυστερούν. Μα στο τέλος ίχεις μπροστά σου το Βόσπορο. Κιαι καθισμένος ιστον εξώστη του «Γκιουλιστάν», ενός καλού εξοχικού ιεστιατορίου στα Θεραπειά ιαπολαμβάνεις το θέαμα. Όμορφες ιχαταπράσινες πλαγιές δυτικά γεμάτες παραθεριστικές κατοικίες, ξερή η ιασιατική πλευρά και τα πλοία να πλέουν ιάλλα για τον Εύξεινο κι ιάλλα γιά την Προποντίδα.

Η επιστροφή από τον παραλιακό δρόμο με τις επαύλιες των πλουσίων, τα πολυτελή ξιανοδογεία και τα λιμανάκια με τις θαλαμηγούς. Μια κιαι τα εγκαταλειμμένα εξοχικά των Ελλήνων που ιοημιάζουν. Κάπου σου δείχνουν ιτη βίλλα του Τούρκου προωθιπουργού, ενώ σ' ένα ιαραγυμένο πλοίο διαβάζεις: «ΠΙΡΙ - ΡΕΪΣ». Αυτό είναι ιτο πλοίο, που σε τόσους ιιπελλάδες μιας βάζει τα τελευταία χρόνια; Εξωτερικεύεις τη σκέψη σου και μαθαίνεις πως δεν είναι τούτο. Πολλά πλοία έχουν ιαυτό το όνομα.

Μια στροφή ιακόμη και βρίσκεσιαι μπροστά στη νέα κοεμιαστή γέφυρα, πιο μεγάλη ιατό ιτην πρώτη, που ενώνει ιτην Ευρώπη με ιην Ασία. Είναι έτοιμη πια και περιμένει τους επισήμους για τα εγκαίνια. Καθώς περνάς πλάί στους ψηλούς πύργους ιης, παραιτηρείς το μήκος ιης κιαι τα τεράστια συρματόσχοινα που τιην κρατούν μετέωση, ενώ ένα αυτοκίνητο κινείται ιαργά επάνω ιης σαν να ιην ψάχνει.

Στο πεζοδρόμιο, προς τη μεριά ιης θάλασσας, κάνουν ιον περίπατό τους, μόνη ιτους διασκέδαση, οικογένειες φτωχών ιαστών. Ξαφνικά το πούλμιαν σταμιατά χωρίς να το περιμένεις. Εκατοντάδες αυτοκίνιητα γεμάτα νεαρούς, που ωρύονται και τραιγουδούν, σημιαιοστολισμένα και κορνάρονιτας εκκωφαντικά περνούν αδιάφορα. Είναι οι ξετρελαμένοι οπαδοί που γιορτάζουν τη νίκη ιης ομάδας τους, ιης Γαλιατά Σεραί, που ανακηρύχτηκε εκείνο το ιαπόγευμια ΤΣΑΜΠΙΟΝ για φέτος. Το ποδιόσφαιιρο, η σύγχρονη παγκόσιμια μιανία.

Κιαι πριν ιαφήσουμε το Βόσπορο να πάίμι η πρώτη κρεμιαστή γέφυρα με ιην αέιναη κυκλιοφορία κιαι μια τεράστια σημιαία κρεμιασμένη στο κέντριο ιης να αιωρείιται πάνω ιατό ιτη θάίλασσα.

Καθώς το απόγευμια έχει προχωρήσει, λίγος χρόνος σιου μένει στο ξενοδοχείο να ξεκουιαιστείς λιγάκι, να φρεσκαριστείς κιαι μα ετοιμαστείς για τη βραδινή έξοδο. Οι οργανωτές ιης εκδρομής έχιουν κλείσει πιρατέζια σ' ένα κέντριο διιασκέδασης, για μα γνωρίσεις κιαι ιη νυιτερινή ζωή ιης Πόλης, που τελειώνει όμως γιρήγορα, λίγο μετά τα μεσάνυχτα. Στο κτιιπιαριέ με ιη μεγάλη αίθουσα κιαι ιην όχι καλή περιιοιήση τρεις χιιλιάδες Έλλιηνες εκείνη ιη βριαδιιά θ' αφήσουν πάνω αιπό εβδομήντα πέιντε χιιλιάδες δολλάριια, για ν' αιπολαύσιουν τους λαϊκούς χορούς του Κιαρς κι άίλλων πεουιοχών ιης Τουρκίας, τα μεθυστικά λικνίσιματα ιων κορμιών σιαγιηνευτικών χορευτριών, που μεραιλώνουν κοτσονάτους γέροντες κιαι τους ανεβάζουν στο πάίλκο να κουνηθούν άγαιομπα κιαι να φωτογριαφηθούν μιαζί τους κάτω ιατ' το κοροϊδευτικό μπιζάρισμα ιων θειατών· ενώ ένα ζευγάρι καλών τραγουδιστών θα τους γνωρίσει τους τούρκιους ουθμούς κιαι θα τους κολιακεύσει ειθνικά, σιαν τους τραγουδήσει το «πιαντρεμένοι κι οι δυιο».

* * *

Ο ουρανός ιης δεύτερης μέρας δε σε προδιιαθέτει ευγιάρισια καθώς είναι έτοιμος να βρέξει· κιαι για τους εκδριομείς είναι προγραμματισμένος ένιας θαιλάσσιος περίιπατος στα περίφημια Πριγκιηπόνησια. Μπαίνοντιας στο καράβι με το ελληνικό όνομα κάτω ιατό τους λατινικούς γιαριαιτήρες αρχίζει ιη βροχή, που σε αιναγκάζει να μείνεις στο σιαλόνι γάνοντιας έτσι πολλά ιατ' όσια μπορούσες να δεις ατ' το κιατάστιωμια. Το πλιοίο ξεκινά με πλώρη ιη Χιαλκηδόνα. Στη μέσιη ιης απόστασης ένιας μικρός πύγιος, ο Πύργος του Λέανδιρου, ιπου ιον έχιτσε ο Μανουήλ Κομιινηνός πάνω σ' ένια σκάπελο, για να στηοίξει εκεί τις αλυσίδες, που θα εμπόδιζιαν τον πλιου προς το Βόσπιορο. Στη Χαλκηδόνα τα μεγάλια κτίριια ιης παραλίιας δείχνουν όμιοριφη πόλη. Το καράβι κατευθύνιεται τώρα νότια, για τα Πριγκιηπόνησια, πλθιόντιας όχι κιαι πολύ μιακριιά από ιην αστιατική ακτή ιης Προποντίδιας, που είναι κτισμένη σ' όλιο σχεδόν το μήκιος ιης.

Ύστερα ιατό ταξίδι μιας ώρας πλησιάζουμε στο ποώτο νησί, ιην Πρώτη, κατάφυτο όπως όλα τα Πριγκιηπόνησα. Το προσπερνάμε καθώς κιαι το δεύτερο νησί, ιην Αντιγόνη με τα όμιορφα σπίτια γιια να πλευρίσουμε στο τρίτο, ιη Χάλκη με ιην ωραία παραλίια. Το μόιτι σου χορταίνει πράσινο, που μέσια ιου ξεφυτρώνουν κομιψές επαύλιες. Ψάχνεις γιια ιην περίαμιη Ιεραιτική Σχολή ιης. Νια ιην, επιβθιητική στην κορφή ιου βορειινού λόφου, εγκαιταλειιμμένη μ' ένα γέρο επισιτάτη νια ιη φρουιτίζει. Πολύς κόσιμος κατεβαίνει. Μιαζί τους κιαι κάπιοιοι πιαπάδιες αιπό ιην Ελλιάδια, νια επισκεφτούν ιη Σχολή.

Το καράβι φεύγει για ιην Πρίγκιηπιο, το μεγαλύτερο νησί. Λίγια λεπτά κιαι φτάνουμε. Κιαθώς τα σύννεφα έχουν ιαρχιαιιόσει κιαι φάνηικε ένιας λιαμιπρός ήλιιος, το νησί αποκιτά μια θιαυμιαστή θέα· σωστός παράδειισος. Αποβιιβάζεσιαι κιαι συζιητάς πιως θα εκμιεταλλιευτείς καλύτερα το δίωρο που διιαθέτεις. Αποφασίζεται ο γύιρος ιου νησιού με παϊτόνια. Στο νησί δεν κυκλιοφιορούν μηχιανοκίνιητα.

Μπαίνεις στο παϊτόνι, που σε φέρονει μέσια αιπό ιην πόλη. Πεντιακάθιαρια ασφαλιοστρωμιένοι δρόμοι, όμιορφα περιιποιιημένα σπίτια κι άλλια παραιαιτημένα. Αυτά είναι ελληνικά... Περνάς ιην πόλη γρήγορα κι ανεβαίνεις στο λόφο. Σ' όλη ιη δενδρόφυτη πλαγιά πολυτελείς επαύλιες μιε ωραιότιατους κήπιους, που δένονιται ιη συνεχή περιποίηση ιων επισιατών. Το παϊτόνι ανεβαίνει αργά ιον ανήφιορο, φτάνει, σ' ένια επίπεδο. Εδώ έχει μικρή στάιση, για νια θαυμιάσεις το τοπίο. Κιαταμιαγεμένος αιπό το θέαμια κολιοτυγίζεις όσους μπιορούν κιαι ζουν σε τέποιο παραμυθένιιο τόπιο. Δεν έχεις όμως ιον καιιρό νια πιας πιιο ψηλά μιε τα γαίδιουροάσιια πιου περιμένουν εκεί. Ανεβαίνιεις πάλι στο παϊτόνι κιαι παίονιεις ιον κιατήφιορο αιπό ιην άλλη μεριά, ιην ανιατολική. Τ' δέντρα εδώ πιιο αραιά καθώς κι οι κιατοιοιίες. Ξεχωρίζεις ένια χριστιιανικό μονιαστήρι κι ένια παραιατημένο νεκροιταφείο. Κιαθώς περνάς μπορείς νια διιαβάσεις μια - διυο επιτάφιιες επιιγιραφές. Κιαημένε Ελληνισμέ...

Γυρίζεις στην αγορά απ' άιπου ξεκίνησες. Αλλά δεν είναι εδώ για σένια μέριος για ψώνια. Τόιτος υψηλού τουριισμού υάγιει άίλια πανάκριβα· κιαι το φαγητό ακόμη. Τσιμπιάς κάιτι πρόγειριο, ενώ πλησιάζιει η ώρα της επιιστροφής. Επιιβιιβάζεσιαι, το πλοίο ξεκινά. Ξαναιβλέπιεις πάίλι τα λιμισιά, σ' αντίιστροιφη φορά. Θαυμιάζιεις κιαι ποοσπιαθείς νια κάνιεις συγκρίσεις μιε τα ελλιηνικιά. Τόσιο πράσινο κιαι τόσιη πολυτέλιεια στις κιατοικίες, είναι σπάνια γία ιη νησιωτικιή Ελλιάδια. Κιαι σιαν πλησιιάζιεις στο λιμιάνι, έχιεις μπροστά σου ιον ιαιμφιθιεατικό ιην Πόλη μιε τα παλιάτια ιης, τα τζαμιιά ιης κιαι τους μιναρέδες ιης· κιαι ιην Αγια - Σοφιιά κορώνα ιης. Μονιαδικό θέαμια!

* * *

Αιπό δω κιαι πέρα η περιήγιηση θια συνιδυιασιτεί μιε ιην ποιοιμιήθειια. Συιμφέροι σιαν νια επιοφιελιηθείς αιπό ιη σημιαντικιή διιαφορά του εθνικιού σιου νομίσιμιατος κιαι του συνιαλλιάγιμιατιός που διιαθέτεις. Αιρχίζιεις ιαιπό το «Καπαλίταρσι», ιη Σκεπιαιστή Αγορά, ένια τεράιστιιο συγκρότιημια μι 3.000 κιαι πιάνιω καιταστήμια. Έιναν πραγμιατικό λαβύιρινθιο μι ιο δρόμιο, παιράδοιυς κιαι αδιέξοδια, μι κίνιηση ιπου σι ζαλιήζιει κιαι ιους πωλιητές ιου ποδιαριού, νια σι προκαλούν συνιεχώς. Η αξία ιης δραχμιής σιου στη μεγαλύτιερη δόξια ιης; μια δραχμή δέκια ντόιτιιες λίρες. Ακόμη καλύτεριια ιαν διιαθέτεις συνάλλιαγμια· κιαι διιαθέτεις αρκετό μια κιαι ιο ποσό ιπου σιου γιοιηγήθηικιε είναι μπόλικιο για τόσιο λίγιες μέρες ταξιιδιού. Τηιν ποώτη θέσιη στις προτιμήσιεις τα μπαμπιαρεά: μπιλούζιες, μπιουρνούζια, πιετσέτιες, κάίλτσιες κιαι υπέροχια τζιιν στο τρίιτο ιης τιιμής ιπου τα βρίσκιεις σιτον τόιπο σιου. Ακιολιουθούν τα δερμάτιινια μια σι δεύτιερη ποιότιητια ή περασιμένης σαιιζόν. Ύστιερα τα ιανσμιινηστικιά κιαι κάθιε είδιος παιλιού, τα κοσιμήμιατα. Θιαυμιάζιεις, τα υπέροχια γαλιιά, μια ο όγκος ιου σ' εμποδίζιει νια αγοιράσιεις. Κάνιεις λοιιπόν τα ψώνια σιου, φορτώνεσιαι, κοιατάς σφιιχτά τις τσάντιες κιαι κούβιες όσο βοιθήτιερα μιπορείς τ' λιεφτά σιου, ποοσπιέχοιντιας πολύ, όιταν τα βγάζιεις νια πληιρώσιεις, μήιπως σιου τ' αρπάξιει ο κιατιεγιοιράφιος, ιπου περνά δίπλια σιου τάχια αδιιάφιορος ή τρεχάτος σιαν τον έχιει βάίλιει στο κυνιηγιητό ο αστυφύλιακιας. Το ψώνισμια κιρατά όλιο το απόγευμια· τα μιαγαζιά κλείνιαι εδώ για σένια μέριος για ψώνια. Τόιτος υψηλού τουριισμού υάγιει άίλια πανάκριβα· κιαι το φαγητό ακόμη. Τσιμπιάς κάιτι πρόγειριο, ενώ πλησιιάζιει η ώρα της επιιστροφής. Επιιβιιβάζεσιαι, το πλοίο ξεκινά. Ξαναιβλέπιεις πάίλι τα λιμισιά, σ' αντίιστροιφη φορά. Θαυμιάζιεις κιαι ποοσπιαθείς νια κάνιεις συγκρίσεις μιε τα ελλιηνικιά. Τόσιο πράσινο κιαι τόσιη πολυτέλιεια στις κιατοικίες, είναι σπάνια γία ιη νησιωτικιή Ελλιάδια. Κιαι σιαν πλησιιάζιεις στο λιμιάνι, έχιεις μπροστά σου ιον ιαιμφιθιεατικό ιην Πόλη μιε τα παλιάτια ιης, τα τζαμιιά ιης κιαι τους μιναρέδες ιης· κιαι ιην Αγια - Σοφιιά κορώνα ιης. Μονιαδικό θέαμια!

* * *

Αιπό δω κιαι πέρα η περιήγιηση θια συνιδυιασιτεί μιε ιην ποιοιμιήθειια. Συιμφέροι σιαν νια επιοφιελιηθείς αιπό ιη σημιαντικιή διιαφορά του εθνικιού σιου νομίσιμιατος κιαι του συνιαλλιάγιμιατιός που διιαθέτεις. Αιρχίζιεις ιαιπό το «Καπαλίταρσι», ιη Σκεπιαιστή Αγορά, ένια τεράιστιιο συγκρότιημια μι 3.000 κιαι πιάνιω καιταστήμια. Έιναν πραγμιατικό λαβύιρινθιο μι ιο δρόμιο, παιράδοιυς κιαι αδιέξοδια, μι κίνιηση ιπου σι ζαλιήζιει κιαι ιους πωλιητές ιου ποδιαριού, νια σι προκαλούν συνιεχώς. Η αξία ιης δραχμιής σιου στη μεγαλύτιερη δόξια ιης; μια δραχμή δέκια ντόιτιιες λίρες. Ακόμη καλύτεριια ιαν διιαθέτεις συνάλλιαγμια· κιαι διιαθέτεις αρκετό μια κιαι ιο ποσό ιπου σιου γιοιηγήθηικιε είναι μπόλικιο για τόσιο λίγιες μέρες ταξιιδιού. Τηιν ποώτη θέσιη στις προτιμήσιεις τα μπαμπιαρεά: μπιλούζιες, μπιουρνούζια, πιετσέτιες, κάίλτσιες κιαι υπέροχια τζιιν στο τρίιτο ιης τιιμής ιπου τα βρίσκιεις σιτον τόιπο σιου. Ακιολιουθούν τα δερμάτιινια μια σι δεύτιερη ποιότιητια ή περασιμένης σαιιζόν. Ύστιερα τα ιανσμιινηστικιά κιαι κάθιε είδιος παιλιού, τα κοσιμήμιατα. Θιαυμιάζιεις, τα υπέροχια γαλιιά, μια ο όγκος ιου σ' εμποδίζιει νια αγοιράσιεις. Κάνιεις λοιιπόν τα ψώνια σιου, φορτώνεσιαι, κοιατάς σφιιχτά τις τσάντιες κιαι κούβιες όσο βοιθήτιερα μιπορείς τ' λιεφτά σιου, ποοσπιέχοιντιας πολύ, όιταν τα βγάζιεις νια πληιρώσιεις, μήιπως σιου τ' αρπάξιει ο κιατιεγιοιράφιος, ιπου περνά δίπλια σιου τάχια αδιιάφιορος ή τρεχάτος σιαν τον έχιει βάίλιει στο κυνιηγιητό ο αστυφύλιακιας. Το ψώνισμια κιρατά όλιο το απόγευμια· τα μιαγαζιά κλείνιαι εδώ για σένια μέριος για ψώνια. Τόιτος υψηλού τουριισμού υάγιει άίλια πανάκριβα· κιαι το φαγητό ακόμη. Τσιμπιάς κάιτι πρόγειριο, ενώ πλησιιάζιει η ώρα της επιιστροφής. Επιιβιιβάζεσιαι, το πλοίο ξεκινά. Ξαναιβλέπιεις πάίλι τα λιμισιά, σ' αντίιστροιφη φορά. Θαυμιάζιεις κιαι ποοσπιαθείς νια κάνιεις συγκρίσεις μιε τα ελλιηνικιά. Τόσιο πράσινο κιαι τόσιη πολυτέλιεια στις κιατοικίες, είναι σπάνια γία ιη νησιωτικιή Ελλιάδια. Κιαι σιαν πλησιιάζιεις στο λιμιάνι, έχιεις μπροστά σου ιον ιαιμφιθιεατικό ιην Πόλη μιε τα παλιάτια ιης, τα τζαμιιά ιης κιαι τους μιναρέδες ιης· κιαι ιην Αγια - Σοφιιά κορώνα ιης. Μονιαδικό θέαμια!

ΒΥΡΩΝΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

πως σου τ' αρπάξει ο κατεγραφέας, που περνά δίπλα σου τάχα αδιάφορος ή τρεχάτος σαν τον έχει βάλει στο κυνηγητό ο αστυφύλακας. Το ψώνισμα κρατά όλο το απόγευμα· τα μαγαζιά κλείνουν καθώς βραδιάζει κι όλη η ομάδα με τους μπόγους των προμηθειών συγκεντρώνεται στο καθορισμένο σημείο περιμένοντας το πούλμαν και συζητώντας τις λεπτομέρειες της επιχείρησης και των παζαριών που έκανες — κι αλλιμονό σου 'αν δεν έκανες μεγάλα παζάρια...

Το βράδυ, το τελευταίο βράδυ στην Πόλη αποφασίζεις να το περάσεις στο εστιατόριο του ξενοδοχείου, που λειτουργεί και σαν χορευτικό κέντρο ακούοντας μουσική και χουβεντιάζοντας με την παρέα σου. Αλλά να που η τύχη σου φύλαξε μια ευχάριστη έκπληξη. Απόψε στο μισό της μεγάλης αίθουσας δίνεται δείξιση σε τιμή κάποιου καλοστεκούμενου εβδομηντάρη της διοίκησης ή της οικονομίας. Πρώτον ο καλός κόσμος της Πόλης αν ή όχι, ο πρωταγωνιστός. Έτσι απολιμπιάνες μια έξτρα ορχήστρα, μια πολύ καλή χορωδία κι ένα ζευγάρι εξαιρετων τραγουδιστών. Και θαυμάζεις τις ωραιότατες τουαλέττες και τα αστραφτερά μπιζού των γυναικών, την ομορφιά των νεότερων, την ευγένεια των ηλικιωμένων και το καθώς πρέπει φέρσιμο των ανδρών. Και σε ξαφνιάζει η υπέροχη φωνή τους, που συναγωνίζεται επάξια της τραγουδιστρίας.

Τελευταία μέρα σήμερα στην Πόλη κι ως το μεσημέρι. Γι' αυτό εγκαταλείπεις προϋπνός το ξενοδοχείο να προλάβεις όσα μένουν ακόμα στο πρόγραμμα: επίσκεψη στα ανάκτορα του Ντολμά Μπαξέ (παραγεμισμένου κήπου, γιατί χτίστηκε σε μπαταρισμένη θαλάσσια περιοχή) και ψώνια στην καλή αγορά του Ταξίμ.

Μια ασπρόβλεπτη αταξία καθυστερεί πολύ την είσοδο στο σεράι. Αναγκάζεσαι λοιπόν να διαλέξεις: να μείνεις στη σειρά περιμένοντας να πεις στο μουσείο ή να πας για ψώνια. Οι περισσότεροι προτιμούν το δεύτερο, το πρώτο λίγοι. Τούτοι θάχουν να διηγηθούν πολλά για τη μυθική πολυτέλεια και την καμψιάτητα των ανακτόρων, τη μεγάλη αίθουσα του θρόνου κα, των δεξιώσεων με τις 56 καλώνες, τους τεράστιους κρυστάλλινους πολυελαίους, τα τζάκια με τα πολύχρωμα τορνευτά κρύσταλλα, τα αναπαυτικά σαλόνια κι ένα σωρό άλλα μοναδικά κι αξιοθαύμαστα. Οι άλλοι για την πλούσια αγορά κι τα ωραία εμπορεύματα. Τα υπέροχα δερμάτινα (από 250 ως 650 δολλάρια ο ζακέτες), τα εξαιρετικά εγγλέζικα κοστούμιά (450.000 λίρες), τα πολύ καλά ανδρικά παπούτσια (80.000 λίρες - όσος και ο μισθός μέσου υπαλλήλου), τα υπέροχα τζιν κοιι τα ωραιότατα μπουφάν (12.000 δραχμές, ενώ εδώ έχουν 25.000), τα εξαιρετικά ανδρικά πουκάμισα (με 2.000 - 2.500 δραχμές) κιαι τα καλοδουλεμένα κοσμήματα. Μόνο που στο Ταξίμ δεν σου παίρνουν τη δραχμή σου, αλλά μόνο το ντόπιο νόμισμα ή το συνάλλαγμα στην επίσημη τιμή του.

Δυο η ώρα το μεσημέρι. Όλοι συγκεντρώνονται στην πλατεία του Ταξίμ. Κι ενώ περιμένουν το λεωφορείο, που φθάνει στην ώρα του, ο χώρος μετατρέπεται σε γέφυρα επίδειξης γυναικείας μόδας κιαι κάποιοι άντρες εξετάζουν την πετράπλευρη πολεμική σύνθεση του μνημείου.

Σαν να μιάντεψε την κρυφή επιθυμία σου ο οδηγός, αντί να κατευθυνθεί αμέσως προς την έξοδο της Πόλης σε πηγαίνει στο κέντρο της, εκεί δηλαδή που βρίσκονται τα πιο αξιόλογα, που τα επισκέφτηκες προχτές. Μια μικρή στάση στην πλατεία κοντά στη Γερμανική Κρήνη. Ίσια - ίσα για μια τελευταία γρήγορη συνολική ματιά και μια αναμνηστική φωτογραφία τη σοιιάδας. Κι ύστερα καθισμένος πλάι στο ανοιχτό παράθυρο του λεωφορείου, καθώς ξεκινά για το ταξίδι του γυρισμού, το βλέμμα σου καθηλώνεται στη Μεγάλη Εκκλησιά σ' ένα οπτικό αισθανιαρετιστήριο ποσσκύνημια.

Κι άθελά σου αναθυμάσαι ιην ευχή, πού 'κανες ενδομυγα κάτω ατ' το μεγάλο τρούλλο ιης:
«Πόλι με χρόνια με καιροούς...» και δακρύζεις.

ΕΥΧΕΣ

ΛΑΪΣΤΑ: Στο καινούριο ζευγάρι, Σπύρο και Μαρία Χρυσικού ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

Οικογένειες: Κούλας Βασδέκη, Νανάς Βασδέκη - Καραγιάννη, Σπυλιανού Δεβελέγκα, Κώστα Κυριακοπούλου, Μανώλη Μπαμπούκα.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Στη μνήμη Ελένης Αναστασιάδου εστάλησαν στο Ναό Κοίμηση Θεοτόκου Κουκουλίου 5.000 από την κ. Ασπασία Πρωμηκύρη - Βενιεράκη.

Η συνέντευξη του κ. Νομάρχη

Δημοσιεύουμε επιστολή του κ. Προέδρου του Συλλόγου «ΛΑΪΣΤΑ» με καθυστέρηση, η οποία δεν οφείλεται στη διεύθυνση του περιοδικού.

Κύριε Διευθυντά,

Στο φύλλο του Ιουνίου της εφημερίδας σας δημοσιεύσατε μερικά από τα θέματα, που συζητήσατε με τον κ. Νομάρχη και που αναφέρονται στην ανάπτυξη του Ζαγορίου.

Η πρωτοβουλία σας αυτή, η οποία είναι σημαντική, μας έδωσε την αφορμή να επισημάνουμε ένα από τα ζωτικότατα προβλήματα, που σχετίζεται με την επιβίωση τόσο του χωριού μας, τη Λάίστα, όσο και με την επιβίωση πολλών ίσως άλλων χωριών της περιοχής. Το πρόβλημα αυτό έχει να κάνει με το οδικό δίκτυο.

Ο κ. Νομάρχης σας έδωσε κάποιο πίνακα όπου αναγράφονται οι πιστώσεις της Νομαρχίας για το επαρχιακό και κοινοτικό δίκτυο της περιοχής Ζαγορίου. Μελετώντας τον πίνακα αυτόν μας έκαναν εντύπωση κάποια σημεία, τα οποία αποτέλεσαν την αφορμή για τη αύνταξη του παρόντος κειμένου.

1. Δεν μνημονεύεται η Λάιστα στην ασφαλτόστρωση του δρόμου Σκαμνελίου - Γυφτόκαμπου - Λάϊστας - Βρυσοχωρίου. Εδώ περιμένουμε μια απάντηση από τον κ. Νομάρχη μέσω της εφημερίδας σας και με τη δική σας προς το σκοπό αυτό παρέμβαση.

2. Δεν ξέρω, αν έχετε προσωπική εμπειρία του τρόπου συντήρησης του δρόμου. Προσωπικά έχω και δεν θα ήθελα να την περιγράψω. Όμως επιθυμώ να προτείνω κάποια διαδικασία συντήρησης του χωματόδρομου.

α) Να σχνουν στα σημεία εκείνα του χωματόδρομου που είναι απαραίτητο χαλίκι ΟΧΙ ενός τύπου, που συνήθως είναι κομμάτια από κοφτερές πέτρες, αλλά και λεπτότερο. Το χαλίκι αυτό να μη στρώνεται μόνο, αλλά να πατιέται με οδοστρωτήρα.

β) Τουλάχιστον δυο φορές το χρόνο κάποιο γκρέιντερ πρέπει να καθαρίζει τα αυλάκια του χωματόδρομου, ώστε τα νερά να μη σκάπτουν το δρόμο, αλλά να φεύγουν στους οχετούς.

3. Για την τμηματική ασφαλτόστρωση του οδικού δικτύου Σκαμνελίου - Γυφτόκαμπου - Βρυσοχωρίου σχηματίζει κανείς την εντύπωση ότι θα έπρεπε να είμαστε ευχαριστημένοι, ΟΧΙ κ. Διευθυντά. Και παρακαλούμε να το γνωρίσετε στον κ. Νομάρχη. Γνωρίζετε πολύ καλά ότι το 1979 Η ΜΟΜΑ με πρωτοβουλία του Συλλόγου εξετέμησε, μετά από μελέτη, την ασφαλτόστρωση του οδικού δικτύου Σκαμνελίου - Λάϊστας με το ποσό των εκατομμυρίων δρχ. Μάλιστα, εκτός από την ασφαλτόστρωση, θα γινόταν διαπλάτυνση του δρόμου. Θα κοβόταν και σημαντικός αριθμός στροφών. Αυτά σήμερα δε γίνονται. Δυστυχώς δεν βρέθηκε τότε ο φορέας χρηματοδότησης της ασφαλτόστρωσης του οδικού δικτύου.

Εμείς δηλώνουμε ότι δεν έχουμε καμιά αντίρρηση να χρηματοδοτούνται άλλα έργα. Δεν συμφωνούμε όμως με τη λογική να χρησιμοποιείται η περιοχή Λάϊστας ως «η πλούσια σε γάλα αγελάδα» για το Δημόσιο, χωρίς να γίνονται στην περιοχή αυτή βασικά έργα υποδομής, όπως είναι για χρονικό διάστημα τελειοποίηση του οδικού δικτύου. Για άλλα έργα υποδομής δεν γίνεται λόγος γιατί είναι ανύπαρκτα. Ας μας πουν οι υπεύθυνοι πόσα χρήματα εισέπραξε το δημόσιο από το έτος 1955, που άρχισε η συστηματική εκμετάλλευση των δασών, μέχρι σήμερα.

Έχουν υπολογίσει πόσες οικογένειες βρίσκουν εργασία από τα δάση της Λάϊστας; Και δεν αναφέρομαι στους κατοίκους που χωριού, γιατί εδώ ισχύει ο νόμος που λέγει: «Τα χωράφι είναι δικό σου. Το πεύκο όμως είναι του Δημοσίου». Πόσοι ασχολούνται με το εμπόριο της Συλείας, με τη μεταφορά της, με την επεξεργασία της; Πόσοι υπάλληλοι υπηρεσιών αφείλουν την παρουσία τους στο Νομό γιατί υπάρχουν αυτά τα δάση, τα οποία οι κάτοικοι προσέχουν σε τέοιο βαθμό, ώστε να είναι αδιανόητο να συμβεί ό,τι παρατηρούμε με τις πυρκαγιές σ' άλλες περιοχές της πατρίδας μας;

Λένε πως κάποτε κάποιος πολιτικός είπε το εξής: «Όταν ιου ζητήσουν κάτι πες τους πως μέσα σε είκοσι χρόνια θα το πραγματοποιήσεις. Στο διάστημα αυτό ή θα μπορέσεις να υλοποιήσεις την υποσχεση ή αυτοί που σου το ζήτησαν θα πο ξέχουν θεχάσει». Είμαστε μικρά παιδιά, όταν στα χωριά μας ξεκίνησαν μερικοί να ζητούν να γίνουν κάποια έργα, απαραίτητα για την επιβίωσή τους. Τον αγώνα τους συνεχίσαμε εμείς. Δεν είμαστε όμως πολλοί γιο να «πιέσουμε». Έτσι διαπιστώνουμε ότι μάλλον τον ίδιο αγώνα θα συνεχίσουν τα παιδιά μας. Όμως αποκλείεται να ξεχάσουμε αυτά που δικαίως διεκδικούμε, ΟΧΙ ΓΙΑ ΜΑΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΣ, αλλά για τα χωριά μας, για το κοινωνικό σύνολο. Αυτό ενιαχύεται και από το γεγονός ότι ο καθένας μας, όταν αγωνίζεται για τον τόπο του, αγωνίζεται και για την πατρίδα και γα τον κόσμο ολόκληρο, αφού ο τόπος απ' όπου κατάγεται είναι ένα κομμάτι της πατρίδας του και ολόκληρου του κόσμου.

Με τιμή

ΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΚΟΓΚΟΥΛΗΣ
Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου

Ἱστορικά σημειώματα

Τοῦ Μάνθου Κ. Οἰκονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τα χωριά αυτού.

ΑΡΙΘ. 2 — ΛΥΓΓΙΑΔΕΣ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Κατά τα τέλη Σεπτεμβρίου 1943 Έλληνες Αντάρται του ΕΔΕΣ εφόνευσαν εις την οδό Ιωαννίνων - Πρεβέζης, παρά την γέφυραν του Ζήτα, Γερμανόν Συνταγματάρχην, μεταβαίνοντα επ' αυτοκινήτου εις Πρέβεζαν. Ο αξιωματικός ούτος ήτο προσωπικός φίλος του Χίτλερ και του Στρατηγού Λαντς του Διοικητού των Γερμανικών στρατευμάτων Κατοχής της Ηπείρου.

Η είδησις του φόνου του αξιωματικού τούτου εις Ιωάννινα, επέφερε μεγάλην ταραχήν εις τους Γερμανούς και εξήγειρε το μίσος των εναντίων των κατοίκων της πόλεως και της υπαίθρου. Πλείστοι των κατοίκων των Ιωαννίνων εγκατέλειψαν τας οικίας των και έφυγον.

Οι Γερμανοί δια να εκδικηθούν τον φόνον του Συν)χου και εν τ' αυτώ να τρομοκρατήσουν τους κατοίκους της πόλεως των Ιωαννίνων, έλαβον την απόφασιν να καύσωσι τα χωρίον Λυγγιάδες, κείμενον έναντι των Ιωαννίνων επί του Μιτσικελίου, εις θέσιν περίοπτον και καταφανή. Της καταστροφής του και της πυροπολήσεώς του θα ήσαν θεαταί όλοι οι κάτοικοι των Ιωαννίνων και των πέριξ αυτών χωρίων, του κάμπου των Ιωαννίνων, των Κουρέντων, του Μαλιακασίου, των Τζουμέρκων, των Κατσανοχωρίων, της Λάφκας του Σουλίου, δηλαδή του πλείστου μέρους της Ηπείρου.

Η επινόησις ήτο όντως σατανική. Δυα να δικαιολογήσουν την αποτρόπαιον πράξιν των, εδικαιολογήθησαν μετά ταύτα ότι Αντάρται εθεάθησαν, μεταβαίνοντες εις το χωρίον, από το παρατηρητήριον των Ιωαννίνων.

Η δικαιολογία των όμως ήτο ψευδής, διότι, ως διεπιστώθη αργότερον, ουδείς Αντάρτης είχε μεταβή εις το χωρίον.

Ο Στρατηγός μάλιστα Λαντς, εις επιτριατήν μεταβάσαν να εκφράση παράπονα δια το φρικιαστικόν έγκλημα, κατ' αρχάς δεν παρεδέχθη τούτο, όταν όμως η επιτροπή του είπεν ότι δια να πεισθή δεν έχει να κάμη τίποτε άλλο, παρά να στείλει ένα αξιωματικό και να διαπιστώση το γενόμενον έγκλημα είπεν «Αυτά έχει ο πόλεμος». Εις την Γερμανίαν τα Αγγλικά αεροπλάνα σκοτώνουν χιλιάδες γυναικόπαιδα καθ' ημέραν.

Κατωτέρω εκθέτομεν εν συντομία το δράμα των Λυγγιάδων κατά πληροφορίας τας οποίας ελάβομεν από τους διασωθέντας.

Την 4ην Οκτωβρίου 1943 ημέραν Κυριακήν και ώραν 3 μ.μ. το Γερμανικό αντιαεροπορικόν φυλάκιον της νήσου των Ιωαννίνων, ήρχισε να βάλλη δια των πολυβόλων του εναντίον της οδού της κειμένης κάτωθι των Λυγγιάδων της αγούσης από Ιωάννινα εις Μέτσοβον. Στόχος των ήσαν ιδίως δύο γυναίκες, αίτινες μετά των δύο ζώων των, μετέφερον ύδωρ από Ντραμπάτοβαν εις Λυγγιάδες. Ύστερον απ' ολίγον ήρχισε βολή φραγμού πυροβολικού και πολυβόλων γύρωθεν του χωρίου Λυγγιάδες, κατά τοιούτον τρόπον, ώστε να μη δύναται να διαφύγη κανείς των κατοίκων της.

Συγχρόνως πέντε αυτοκίνητα φέροντα Γερμανούς στρατιώτας εξ Ιωαννίνων εσταμάτησαν επάνω από την Ντραμπάτοβαν, οι δε στρατιώται χωρισθέντες εις μικρά φάλαγγας, ήρχισαν να ανέρχονται προς τις Λυγγιάδες, πυροβολούντες με όπλα και αυτόματα, και ρίπτοντες χειροβομβίδες και φωτοβολίδες. Αφού περιεκύκλωσαν το χωρίον πανταχόθεν, μερικοί στρατιώται εισήλθον εντός αυτού και ήρχισαν δια της βίας να μαζεύωσι τους κατοίκους από τας οικίας των και να τους συγκεντρώσωσιν όλους συν γυναιξί και τέκνοις εις την μικράν πλατείαν του χωρίου. Γέροντες γραίαι, γυναίκες με τα παιδιά των, άλλα φερόμενα εις την αγκάλην, άλλα από το χέρι και άλλα με την κούνιαν, εβάδιζον ανύποπτοι εις τον τόπον του μαρτυρίου. Ήσαν 87 τον αριθμόν, οι υπόλοιποι κάτοικοι 300 σχεδόν, έλιπον ευτυχώς την ημέραν εκείνην εις το παρακείμενον χωρίον Μουγγλιούς και ούτως εσώθησαν. Άλλωστε δεν θα είχε μείνει ουδείς κάτοικος του χωρίου. Μετ' ολίγην ώραν, αφού οι Γερμανοί επείσθησαν ότι τους είχον συγκεντρώσει όλους και ουδείς ηδύνατο να τους ενοχλήση, εχώρισαν τους συγκεντρωθέντας 87 κατοίκους καθ' ομάδας, εις δέκα τοιαύτας και, κτυπώντας αυτούς με τους υποκοπάνους, τις μπότες και τα χέρια, τους οδήγησαν εις δέκα οικίας. Αφού τους έβαλαν μέσα, εξεκένωσαν εναντίον των τα αυτόματα και τα όπλα των έθεσαν πυρ δι' ειδικού μηχανήματος (περιστρόφου) εις τας οικίας και έκλεισαν τας θύρας. Μερικοί προσεπάθουν να ανοίξωσι την θύραν αλλ' οι στρατιώται τους εφόνευον δια των όπλων των και τους έρριπτον εκ νέου εις την πυρράν. Σκηναί φρίκης εξετυλίσσοντο εντός των καιομένων οικιών και θρήνοι και κοπετοί ηκούοντο ανάμεσα από τους καπνούς και τα ερείπια των οικιών, τας οποίας το πυρ κατέρριπτεν. Εις μίαν εκ των οικιών συνέβη το εξής φρικιαστικόν. Η Ελένη Χολέβα, ετών 35, όταν την έρριπτον μέσα εις την οικίαν δια να φονεύσωσι μαζί με την ομάδα της, εκράτει εις την αγκάλην της τα δύο μικρά τέκνα της. Αι πρώται σφαίραι εύρον ταύτα, τα οποία και έπεσαν από την αγκάλην της νεκρά εις το έδαφος. Η δυστυχής μήτηρ εις το αποτρόπαιον τούτο θέαμα δεν ηδυνήθη να κρατηθή εις τους πόδας της και έπεσε κάτω λιπόψυχος. Όταν αργότερον οι φλόγες ήρχισαν να την πλησιάζουν, συνήλθε και παραμερίζουσα τα πτώματα, άτινα είχον πέσει επάνω της εσηκώθη. Σαστισμένη παρετήρει τα καιόμενα πτώματα. Έξαφνα αντελήφθη να κινούνται ανάμεσα από αυτά κεφαλαί μικρών παιδίων, του Χαριλάου Λιούρη, ετών 13 και της Αναστασίας Μάνθου ετών 15. Τα παιδία της, τα δύο, έκειντο εις τους πόδας της νεκρά ήδη. Μόλις είδεν ότι τα άλλα δύο να κινούνται, πατώσα επάνω εις πτώματα και ανάμεσα από καπνούς και φλόγας τα επλησίασε και εξήλθε μαζί των από ένα παράθυρον. Όλον το χωρίον ήτο πλήρες καπνών και φλογών και ούτω κατόρθωσαν οι τρεις των να διαφύγουν προς το βουνό ημικαμένοι και γεμάτοι αίματα.

Από μίαν άλλην οικίαν εσώθη ο Θωμάς Φούκας, ετών 13. Και εκεί, όπως ούτος αφηγείται, κατά τον ίδιον τρόπον τους εφόνευσαν. Όταν οι στρατιώται επυροβόλησαν εις τον τοιχον μέσα εις την οικίαν ο μικρός Θωμάς τα έχασε και έπεσε κάτω, χωρίς να τον εύρη καμία σφαίρα. Όταν έπειτα έβαλλαν φωτιά εις την οικίαν, κατόρθωσεν από ένα παράθυρον να πεταχθή έξω και να φύγει και αυτός προς το βουνό.

Εις μίαν άλλην οικίαν συνέβη κάτι περισσότερον απάνθρωπον και αποτρόπαιον. Αφού πρώτα έβαλαν φωτιά εις την οικίαν, ύστερα κτυπώντες με ξυλοφόλγχας, υποκοπάνους και κλωτσιές, έρριπτον τους δυστυχείς μέσα εις την φωτιά.

Τέλος ήλθε και η σειρά του Δημητρίου Νικολάου, της κόρης του Όλγας, ετών 6 και του υιού του Νικολάου ετών 25 και όστις δυασωθείς διηγείται την σπαραγκτικήν αυτήν σκηνήν. Φαίνεται ότι είχον κουρασθή από την καταβαλλομένην προσπάθειαν να τους ρίψουν εις την φωτιάν, διότι τους τρεις αυτούς οδήγησαν εις άλλην οικίαν και αφού επήραν ωρισμένα πράγματα της αρεσκείας των εσκύπωσαν τον πατέρα μπροστά στα παιδιά του και έπειτα επυροβόλησαν τον υιόν Νικόλαον, όστις εκράτει εις την αγκάλην του την μικράν αδελφήν του Όλγαν. Η σφαίρα εύρε την αδελφήν του, ήτις και έπεσεν αμέσως. Επυροβόλησαν έπειτα και τον ίδιον, αλλ'

η σφαίρα τον επλήγωσε ελαφρώς εις τον τράχηλον και έπεσε και αυτός κάτω. Ενόμισαν ότι εφονεύθη και ήρχισαν να θέτουν φωτιά μέσα εις την οικίαν. Όταν έφυγον οι Γερμανοί ο μικρός Νικόλασς Νικολάου, συνελθών έφυγε και κατόρθωσε να διασωθή κρυφθείς εις αχυρώνα.

Εις την αυλήν μιας οικίας ευρέθησαν την επομένην ημέραν νεκροί και σκεπασμένοι με μίαν κουβέρτα η Μαρίνα Λάππα, με τα δύο κορίτσια της, την Αθηνά ετών 4 και την Παρασκευήν ετών 2. Ήσαν όλαι ημικαμέναι. Η μητέρα ήτο κατακρεουργημένη κατά τον πλέον απάνθρωπον τρόπον και έφερε μαχαιριές εις το στήθος και τας χείρας, φαίνεται ότι έτυχεν έξω της οικίας ίνα ισταθή και εκεί παλαίουσα απέθανε. Δίπλα με την αυτήν κουβέρτα ήτο σκεπασμένη και η Ελένη Μπαμπούσκα, ετών 30 και αυτή ημικαμένη και νεκρά. Παρουσιάσθη το μακάβριον θέαμα να ευρίσκεται επάνω εις τα στήθη της, ζωντανόν το παιδίον της, ο Παναγιώτης Μπαμπούσκας ενός έτους, το οποίον προσεπάθει να θηλάση. Έφερε λογχισμούς εις το στήθος και τους γλουτούς, και δε τρίχες της κεφαλής της ήσαν καμέναι.

Ταύτα διηγούνται μετά φρίκης οι ως εκ θαύματος, διασωθέντες, Νικόλαος Νικολάου ετών 35, Ελένη Χολέβα, ετών 35, Αναστασία Μάνθου, ετών 15, Χαρίλαος Λιούρης, ετών 12 και Θωμάς Φούντας ετών 13.

Οι Λυγγιάδες προ της καταστροφής είχον 350 περίπου κατοίκους. Απ' αυτούς τώρα έμεινε το εν τρίτον.

Επυροπολήθησαν 62 οικίαι, διασωθεισών μόνον δύο τριών και πτινων αχυρώνων και της εκκλησίας. Όλα τα οικιακά σκεύη των κατοίκων καθώς και ο ριουχισμός των, όσα δε διέφυγον την πυρκαϊάν διηρπάγησαν. Οικογένειαι τινές κατεστράφησαν τελείως, άλλοι δε έχασαν τους προστάτες των τα τέκνα έχασαν τους γονείς των και γονείς έχασαν όλα τα τέκνα των. Διδάσκαλος π.χ. του χωρίου Χρ. Παππάς έχασε τον πατέρα του, τα τέσσαρα παιδιά του και την οικίαν του εντός της οποίας εκατοίκησαν ο πατήρ του και τα τέκνα του.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΩΝ ΧΩΡΙΟΤ ΛΥΓΓΙΑΔΕΣ

Νικήτας Σαφάκας 3 ετών, Αικατερίνη Β. Λιούρη 10 ετών, Ελένη Λ. Μπαμπούσκα 30 ετών, Ιωάννης Α. Μπαμπούσκας 20 ετών, Ελευθέριος Γεράκος 33 ετών, Αριστούλα Ε. Γεράκου 30 ετών, Γεώργιος Γεράκος 7 ετών, Μαρία Μεράκου 4 ετών, Αβάπτιστον, Ε. Γεράκου 1 έτους, Πανάγιω Ε. Γεράκου 21 ετών, Χρήστος Πέτρου 48 ετών, Ζωΰτσα Πέτρου 35 ετών, Γεώργιος Πέτρου 10 ετών, Μαρία Β. Φούκα 60 ετών, Μεράτη Φούκα 4 ετών, Αγγελική Σαφάκα 80 ετών, Βασίλειος Φούκας 8 ετών, Παρασκευή Κ. Φούκα 3 ετών, Χρήστος Γεράκος 80 ετών, Ευάγγελος Γεράκος 70 ετών, Ελένη Γεράκου 30 ετών, Χρήστος Γεράκος 10 ετών, Όλγα Γεράκου 7 ετών, Νικόλαος Πέτρου 60 ετών, Άννα Πέτρου 55 ετών, Αφροδίτη Τσιούκα 8 ετών, Βασιλική Κατσαρού 40 ετών, Αικατερίνη Κατσαρού 18 ετών, Βασίλειος Λώλης 35 ετών, Ταρσίτσα Λώλη 30 ετών, Γεώργιος Λώλης 6 ετών, Παρασκευή Λώλη 11 ετών, Αικατερίνη Λώλη 70 ετών, Νικόλαος Χολέβας 8 ετών, Αλέξιος Χολέβας 3 ετών, Μαρίνα Αυγέρη 40 ετών, Δημητρούλα Αυγέρη 8 ετών, Χρήστος Φούκας 60 ετών, Ελένη Αυγέρη 45 ετών, Μαρίνα Μαράφα 60 ετών, Ελένη Μάνθου 40 ετών, Θεοφάνης Μάνθου 3 ετών, Παρασκευή Γούσια 35 ετών, Αβάπτιστον, Μάνθου 1 έτους, Σταύρος Ζώτος 60 ετών, Μαρία Ζώτου 55 ετών, Φωτεινή Ζώτου 8 ετών, Ξάνθη Ζώτου 5 ετών, Πανάγιω Τόλη 60 ετών, Ελένη Λάππα 65 ετών, Μαρίνα Λάππα 35 ετών, Ευστάθιος Λάππας 11 ετών, Αθηνά Λάππα 4 ετών, Παρασκευή Λάππα 2 ετών, Δημήτριος Νικολάου 60 ετών, Όλγα Νικολάου 6 ετών, Θεόδωρος Λώλης 100 ετών, Λεωνίδας Λώλης 6 ετών, Αβάπτιστον Λώλη μην. 3,

Έργα ευποιΐας στο Πάπιγκο

Εδώ και λίγους μήνες αποπερατώθηκε ένα αξιόλογο έργο στο μεσοχώρι του χωριού μας - στον πέρα Άη - Γιώργη, όπως συνηθίζεται να τον λέμε.

Με τη φροντίδα του συγχωριανού μας Αριστομένη Τσίλη, του επιτυγημένου αυτού επιχειρηματία, ο πέρα Άη - Γιώργης είναι αγνώριστος. Ήταν μια παραμελημένη πλατειούλα με το γηραλέο πλατάνι στη μέση - στέκει των κοτζαμπάσηδων του Παπίγκου της εποχής εκείνης - όλο χώμα και κακό.

Τώρα πλακοστρώθηκε με πολύ μεράκι, γίνανε ωραία πεζούλια λιαναιαινίστηκαν οι πέτρινες κολώνες που κλείνουν το χώρο, και απομένει να «δεθούν» με κάγκελα.

Δεν είναι μονάχα αυτό.

Δίπλα ακριβώς στην όμορφη πλατειούλα, μια «ξεχασμένη» βρύση, που παίρνει το νερό από το δίκτυο υδρεύσεως του «Χούγλακα», εξωραϊστήκε ριζικά με τη φροντίδα της οικογένειας του αξέχαστου γιατρού Θανάση Ζηκόπουλου.

Για το Πάπιγκο αν και πλούσιο σε νερά, όσο λίγα χωριά του Ζαγορίου, οι βρύσες όλες βρίσκονται γύρω στο χωριό και στις δύο συνοικίες. Κι είναι βρύσες σκεπασμένες με στέγη, ωραία, επάνω σε κολώνες με λοξευτή πέτρα, καμάρες κλπ.

Βρύση τέτοια στη μέση του χωριού δεν ήταν.

Ω ρ α ί α υ δ έ α.

Το Δίδυμο. Πλατεία πέρα Άη - Γιώργη (Τσίλη) και βρύση πέρα Άη - Γιώργη (Ζηκόπουλου) μαζί με το ανακαινισμένο Κοινοτικό κτίριο - που προορίζοντάν για Βιβλιοθήκη του Αναγνωστόπουλου και τα παιδιόδισιακά γύρω μαγαζιά, δίνουν στο μεσοχώρι του Παπίγκου χρώμα ωραίο, ανεπανάληπτο.

Συγχαρητήρια σ' αυτούς που ξόδεψαν τον ιδρώτα τους σε τέτοια έργα που θα μείνουν «αθάνατα».

Οι χωριανοί μας με την χειρονομία τους αυτή, συνενώζουν μια παράδοση που έχει τις ρίζες της πολύ μακριά και τους δίνουν το δικαίωμα να αισθάνονται πολύ υπερήφανοι γιατί «νάρισαν» στη γενεά τους κάτι απ' τον «εαυτό τους» της δώσαν «περισσότερη ζωή».

Β. Α.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΥΞΗΤΙΚΩΝ ΟΡΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΕΙΟΥ ΣΩΜΑΤΟΤΡΟΠΙΝΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΚΑΙ ΚΡΕΑΤΟΣ

Η ΕΟΚ θα πρέπει να πηρήσει κατάση αναμονής στο θέμα της χρησιμοποίησης ορμονών στην κτηνοτροφική και γαλακτοκομική παραγωγή, δεδομένου ότι στις επιστημονικές έρευνες δεν έχουν ακόμη σταθμιστεί οι επιπτώσεις της χρήσης τους στη δημόσια υγεία και το οικολογικό σύστημα, τόνισε ο εισηγητής της σχετικής έκθεσης κ. HAPPART-

Η χρήση βιοτεχνολογικών μεθόδων παραγωγής θα πρέπει να εξεταστεί σε συνδυασμό με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στους ανθρώπους, τους καταναλωτές, το ζώα και το οικολογικό σύστημα, παρατήρησε ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής κ. ANDRIESSEN. Διευκρίνησε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι σε θέση να λάβε οριστική απόφαση σχετικά με την έγκριση της χρήσης των ορμονών, δεδομένου ότι οι επιστημονικές έρευνες δεν επιτρέπουν την εξαγωγή οριστικών συμπερασμάτων.

Γιαννούλα Μαράφα 45 ετών, Δαμπρινή Χολέβα 40 ετών, Γεωργία Χολέβα 8 ετών, Ιωάννης Τσερίμης 37 ετών, Φωτεινή Τσερίμη 8 ετών, Αγγελική Τσερίμη 35 ετών, Χρήστος Τσερίμης 6 ετών, Μαρία Τσερίμη 4 ετών, Ευαγγελή Τσερίμη 2 ετών, Αγγελική Α. Τσερίμη 65 ετών, Βασιλική Τσερίμη 19 ετών, Κων)νος Παππάς 70 ετών, Παρασκευή Παππά 8 ετών, Σεβαστή Παππά 5 ετών, Νικόλαος Παππάς 3 ετών, Λαμπρινή Λιούρη 70 ετών, Ελευθερία Λιούρη 35 ετών, Αχιλλεύς Λιούρης 2 ετών, Δημήτριος Χολέβας 70 ετών, Βασίλειος Παγίδας 75 ετών, Γεωργία Παγίδα 70 ετών, Κων)νος Παγίδας 20 ετών.

Έγραψαν: Κώστας Α. Παπαγεωργίου. ΛΥΓΓΙΑΔΕΣ. Το χωριό που ρήμαξαν οι Γερμανοί.

3 Οκτώβρη 1943 — Σελίδες από την ιστορία της Ηπείρου και της κατοχής.

Γιάννινα 1947.

Ο ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤ. ΖΑΚΑ

Όσοι έγραψαν γι' αυτόν θέλουν να τον παρουσιάσουν πολύ τοπικιστή. Οι θεωρίες του Ζάκα για το θέμα αυτό ήταν πάνω κάτω οι εξής: «Ο τοπικισμός, έλεγε, είναι συνυφασμένος με την ιδέα της γενέτειρας, του μέρους όπου εγνώρισε κανείς τον κόσμον και έλαβεν αντίληψιν της ον-τότητός του. Η γενέπειρα είναι κάτι που απτά, πραγματικά πλαισιώνει την ύπαρξίν μας, τας παιδικάς μας αναμνήσεις, όλο το είναι μας. Η νοσταλγία είναι ο πόθος, ετυμολογικά ο «μέχρι πόνου» εξικνούμενος πόθος της γενετείρας. Άλλο πράγμα η ιδέα της πατρίδος. Η πατρίς είναι κάτι άϋλον, ασύλληπτον, ιδανικόν. Δεν έχει γεωγραφικά όρια, ούτε την διακρίνει ταυτότης θρησκείας, γλώσσης, καταγωγής. Δεν υποπίπτει εις τας αισθήσεις μας, ως κάτι συγκεκριμένον. Αυτήν δεν την νοσταλγεί κανείς, αλλά την αγαπά ως κάτι ιερόν και την ευρίσκει ακεραίαν, απανταχού της γης, μέσα ατα συναισθήματα που δονούν την ψυχήν του. Αν η γενέτειρα έχει σχέσιν με την καρδίαν, η πατρίς έχει σχέσιν με την ψυχήν. Αφ' ης ο άνθρωπος αντελήφθη ότι ανήκει γενικώς εις μίαν μεγάλην φυλετικήν οικογένειαν, έκαμεν αντιδιαστολήν μεταξύ των δύο αυτών εννοιών. Ό-σον αφορά ημάς τους Έλληνας, τον διαχωρισμόν αυτόν ευρίσκομεν σαφή από τον καιρόν ήδη του Ομήρου.

Παράδειγμα, ότι στα πρώτα λόγια που αντήλλαξεν ο Οδυσσεύς με τον Αλκίνοον, δεν χάνει καιρόν' σπεύδει να εξυμνήσει την γενέτειράν του, την Ιθάκην. Και τα κάμνει συγκινητικά και απόλυτα, λέγοντας: «Είναι όλο βράχια. Αλλά εγώ τουλάχιστον δεν ημπορώ να φαντασθώ τίποτε πιο γλυκό από τον τόπο μου!».

Αυτά πρέσβευε για τη γενέπειρα ο Ζάκας και ως λένε, με το παράδειγμα αυτό περνούσε από τα περασμένα στα πωρινά χρόνια και εύρισκε πως το ίδιο συναίσθημα ζωντανό και βαθιά ριζωμένο υπάρχει και στην καρδιά που Νεοέλληνα. Και συχνά για το Ζήτημα αυτό έφερνε σαν παράδειγμα μια γυναίκα πατριώτισσά του απ' τα Γιάννινα (ίσως απ' το Ζαγόρι) που είχε ζήσει 20 χρόνια στη Βενετιά κοντά στα παιδιά της που ήταν εκεί ταξιδεμένα και βρίσκονταν σε πολύ καλή κατάσταση. Στην πατρίδα της η Ηπειρώτισσα αυτή είχε γνωρίσει τη φτώχια «με το σακκί» που λέγει ο λόγος, στη Βενετιά βρήκε πολιτισμό και πλούσια αγαθά. Μ' όλα ταύτα η Βενετιά ήταν κάποιο πράγμα Ξένο γι' αυτήν που δεν της έκαμε εντύπωση. Ένοιωθε εκεί πλήξη και λαχταρούσε να γυρίσει στον τόπο της. «Και όταν επί τέλους παλινόστησεν αύτη, δεν έπαυσε να δοξάζει τον Θεόν και δεν έχανε περίστασιν να διαλαλεί με καμάρι, με συγκινητικήν απλοϊκότητα, χαϊδιάρικα την ανωτερότητα της γενέτειράς της: «Πήγα και στη Βενετιά, μα σαν τα Γιάννινα... άκ'κα!».

Ο καθηγητής από την Καλωτά ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΑΚΚΑΣ

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΑΚΑ

Πέρα απ' το διδαχτικό του έργο που ο Ζάκας εκτελούσε με μεγάλη ευσυνειδησία και το οποίο το χαρακτήριζε πολυμάθεια και ορθή κρίση, άξιο προσοχής και εκτίμησης είναι και το συγγραφικό του έργο. Στο Ζήτημα αυτό μπορεί να διαιρέσει κανένας τις συγγραφικές εργασίες του Ζάκα σε δυο κατηγορίες: σε βιβλία και δημοσιεύματα που έχουν σχέση με φιλολογία (αρχαίοι συγγραφείς) και παιδαγωγικά και σε δημοσιεύματά του που ανάγονται σε αρχαιολογικές μελέτες και έρευνες. Απ' τα στοιχεία που μπόρεσα να συγκεντρώσω, ο Αν. Ζάκας έγραψε και εξέδωσε βιβλία:

1. «Περί σχολής και ιδία περί γυμνασίου»' σελ. 64, Αθήνα, 1888.
2. «Περί της ανάγκης ανωτέρου Παρθεναγωγείου», σελ. 54, Αθήνα, 1889.
3. «Κριτικαί και ερμηνευτικαί παρατηρήσεις», Μέρος Α΄ Αισχύλος, σελ. 229, Αθήνα, 1891.
4. «Κριτικαί και ερμηνευτικαί παρατηρήσεις», Μέρος Β΄ Σοφοκλής, σελ. 410, Αθήνα, 1891.
5. «Λυσίου λόγοι και αποσπάσματα», Τόμος Α΄, σελ. 731, Αθήνα, 1908.
6. «Λυσίου λόγοι και αποσπάσματα», Τόμος Β΄, σελ. 846, Αθήνα, 1910.

Πέρα απ' τα παραπάνω βιβλία (που ίσως δεν είναι τα μόνα) ο Αν. Ζάκας δημοσίευψε άφθονα άρθρα και μελέτες σε διάφορα περιοδικά και εφημερίδες του καιρού του. Ο Χρ. Σολομωνίδης, γράφοντας για την εφημερίδα της Σμύρνης «Αμάλθεια», τονίζει τα εξής: «Από τα 1895 η «Αμάλθεια» καθιερώνει στη θέση του ετήσιου Ημερολογίου — Οδηγού της την έκδοση πολυσέλιδων πρωτοχρονιάτικων φύλλων σε μεγάλο σχήμα. Συνεργάζονται σ' αυτά οι καλλίτεροι και πάλι λόγιοι και λογοτέχνες της Σμύρνης, απ' τους οποίους αναφέρουμε τους... Αναστ. Ζάκα... κ.ά.». Και παρακάτω ο ίδιος γράφει: «Με Σμυρναϊκό και Μικρασιατικό ενδιαφέρον δημοσιεύματα στα πρωτοχρονιάτικα αυτά φύλλα της «Αμαλθείας» αναφέρομε: «...Αναστασίου Ζάκα «Σέσωστρις».

Τα δημοσιεύματα του Ζάκα στην «Αμάλθεια» υπήρξαν άφθονα. Κυριώτερα δε άρθρα του με παιδαγωγικό ενδιαφέρον δημοσιεύτηκαν σ' αυτή με τίτλο: «Παιδαγωγικαί μελέται» (3—12—1901), «Ταξίδια του Πλάτωνος» (15—2—1908) και άλλα πολλά.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΟΥ ΖΑΚΑ

Αλλ' εκείνο το πράγμα, για το οποίο θαυμάσατηκε περισσότερο ο Ζάκας, ήταν οι αξιόλογες έρευνες και επιστημονικές μελέτες που έκανε πάνω στα αρχαιολογικά θέματα της Σμύρνης και γενικώτερα της Ιωνίας. Ο Σωτ. Προκοπίου στο βιβλίο του «Σεργιάνι στην Παλιά Σμύρνη» για τη μανία αυτή του Ζάκα προς την αρχαιολογική έρευνα γράφει σε στίχους τα εξής:

«...Καθηγηταί μας ακουστοί μ' ανώτερ-(ρη παιδεία
σοφοί που γράφουν πράγματα — για (εγκυκλοπαιδεία —
ο Ζάκας Α. που βουνά μονάχος του (γυρίζει
γι' αρχαία πάει κι ερευνά κι εδώ κι (εκεί σκαλίζει...».

Για τα αρχαιολογικά δημοσιεύματα του Ζάκα ο Χρ. Σολομωνίδης στο βιβλίο του: «Η δημοσιογραφία στη Σμύρνη» γράφει τα εξής με τίτλο: «Δημοσιεύματα για τη Σμύρνη»: «Εξαιρετικά ενδιαφέρουσες είναι οι δημοσιευμένες στην «Αμάλθεια» τοπογραφικές μελέτες για τη Σμύρνη και για την Ιωνία από τον καθηγητή της Ευαγγελικής Σχολής Αναστάσιο Ζάκα».

Άρθρα του Ζάκα με αρχαιολογικό περιεχόμενο που δημοσιεύτηκαν απην «Αμάλθεια» είναι:

«Η αρχαία Σμύρνη» (4—10 και 31 Μαΐου 1901).

«Εις αναζήτησιν του Μέλητος» (11 Οκτώβρη 1902).

«Η Έφεσος» (23 Μάρτη 1903).

«Το απήλαιον του Ομήρου» (28 Μάρτη 1903).

«Η Μίλητος» (25 Απρίλη 1903).

«Μοναί και επανωκάστριον Νυμφαίου» (17 Μαΐου 1903).

«Ναός Αγίου Θεράποντος εις Μπουνάρμπασι» (24 Μαΐου 1903).

«Νεκρόπολις της Αρχαίας Σμύρνης» (4 Ιουνίου 1903).

«Τα τείχη της Αρχαίας Σμύρνης» (7 Ιουνίου 1903).

«Μελαμπαγός (30 Ιουνίου 1903).

«Μοναστηράκι και δυο αδέλφια» (14 Ιουλίου 1903).

«Ακρόπολις παρά το Μπουνάρμπασι» (24 Ιουλίου 1903).

«Γέφυρα κριού» (28 Ιουλίου 1903).

«Το Νύμφαιον» (7 Αυγούστου 1903).

«Φρούριον περί το Φυτρέκιον» (9 Αυγούστου 1903).

«Αϊς Κατάς Λευκός Βράχος» (18 Οκτώβρη 1903).

«Καστράκι Ορεινόν και Παραάδων» (24 Οκτώβρη 1903).

«Καλέ ή Καστράκι» (20 Δεκέμβρη 1903).

«Το Μουσείον Σμύρνης» (21 Γενάρη 1904).

«Ιαπέκ Καλέ» (18 Απρίλη 1904).

«Αι Κλαζομεναί» (7 Μαΐου 1904).

«Βρύσυλα» (14 Μαΐου 1904).

«Γκιουλ — Μπαξέ» (19 Μαΐου 1904).

«Άστρον και Σερβι — Τεπές» (22 Μαΐου 1904).

«Βασίλειον του Ιφιτίωνος — Τμώλος» (1 Σεπτέμβρη 1904).

«Ο Αρχάγγελος, Αιγαία και Τήμνος» (8, 9, 13 Σεπτέμβρη 1904).

«Αι Σαρκοφάγοι Κλαζομενών» (5 Νοέμβρη 1904).

«Τάφοι της Κλαζομενίας γης» (21 Νοέμβρη 1904).

«Μελανία Λίμνη — Καρά Κιολ» (6 Δεκέμβρη 1904).

«Μικρή Μορμάνδα» (10 Δεκέμβρη 1904).

«Τα έλη Ντουμπουλδέ» (13 Δεκέμβρη 1904).

«Εοκή — Καλέ» (5 Γενάρη 1905).

«Νέοι τάφοι Καρικοί» (13 Γενάρη 1905).

«Κοιλάς Μοναστηρίου — Μπογάζ» (20 Γενάρη 1905).

«Κολοφωνία γη» (13 Γενάρη 1906 και επόμενα φύλλα).

«Μέλας Τάφος» (24 Φλεβάρη 1906).

«Εφή Τσεκούρ και Κολωναί» (7 Ιουνίου 1906).

«Επιγραφικά Σμύρνης» (1 Φλεβάρη 1907).

«Θυάτειρα — Αξάριον» (19 Φλεβάρη 1907).

«Τα Εφέσια» (28 Απρίλη 1907).

«Το υδραγωγείον του Κορά Μπουνάρ εις τον Πάγον» (2 Μαΐου 1907).

«Τα τείχη της Αρχαίας Σμύρνης» (3 Μαΐου 1907).

«Η Κρήνη των Καλέων» (4 Μαΐου 1907).

«Ο ναός της Κληδόνος» (7 Μαΐου 1907).

«Ο Μέλης των Μακεδονικών και Ρωμαϊκών χρόνων» (9 Μαΐου 1907).

«Τοπογραφικά Σμύρνης» (18 Μαΐου 1907).

«Η παρά τον σταθμόν του Μπουρνόβα επιγραφή» (18 Ιουνίου 1907).

«Πέριξ της Σμύρνης» (30 Ιουνίου 1907).

«Αι πηγαί του Ομηρικού Μέλητος» (10 Οκτώβρη 1907).

«Αρχαιολογικαί σημειώσεις» (16 Οκτώβρη 1907).

«Επιγραφικά Σμύρνης» (29 Οκτώβρη και 23 Δεκέμβρη 1907).

«Επιγραφικά» (28 και 29 Γενάρη 1908).

«Περί του Σεϊδήκιοϊ» (4 Απρίλη 1908).

«Τα Αρτεμίσια» (26 Απρίλη 1908).

«Τράλλεις» (29 Απρίλη και 15 Μαΐου 1908).

«Νιόβη και Νιοβίδαι» (28, 29, 30, 31 Μαΐου 1908).

«Το φρούριον του Ταχταλή» (4, 5 Ιουνίου 1908).

«Η Σέλλα» (20 Ιουνίου 1908).

«Η ακριβής θέσις της Μονής των Λέμβων» (26 Ιουνίου 1908).

«Σωσάνδρα» (16 Ιουλίου 1908).

«Βάρις και Μήλα» (1 Αυγούστου 1908).

«Πέργαμος» (25 Φλεβάρη 1909).

Δε χρειάζεται, νομίζω, να γραφούν περισσότερα για να καταδείχτεί πόσο σημαντική ήταν η συμβολή του Ζάκα στην αρχαιολογική εξερεύνηση της Ιωνίας. Απ' τα παραπάνω όμως εύκολα καταλαβαίνει κανένας σε πόσους κόπους και σε πόσες θυσίες υλικές υποβάλλονταν ο Ζάκας για να επισκεφτεί και μελετήσει τους διάφορους αρχαιολογικούς χώρους.

Ο ΖΑΚΑΣ ΚΙ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ο Αν. Ζάκας σαν ένας απ' τους σπουδαίους πνευματικούς ανθρώπους του καιρού του είχε συνδεθεί πνευματικά και με το περίλαμπρο τότε πνευματικό σωματείο της Πόλης πούχε τον τίτλο: «Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως». Είναι πασίγνωστη η εθνική και πνευματική υπηρεσία του συλλόγου αυτού. Όταν στα 1911 ο σύλλογος γιόρταζε τα πενήντα χρόνια απ' τη σύστασή του (1861), προσκλήθηκε κι ο Ζάκας για να πάρει μέρος στις γιορτές. Δεν μπόρεσε όμως αυτός να πάει. Δεν ξέρομε γιατί. Έστειλαν όμως την παρακάτω επιστολή:

«Εν Σμύρνη 4 Νοεμβρίου 1911

Κύριε Πρόεδρε,

Προ δύο περίπου μηνών έλαβον έντυπον Υμετέραν επιστολήν, δι' ης προσεκαλούμην να μετάσχω της επί τη πεντηκονταετηρίδι του υφ' υμών προεδρευομένου Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου εορτής.

Εάν ήμην πλούσιος, εγίγνωσκον πως όφειλον να μετάσχω της εορτής ταύτης. Αλλά νυν περιορίζομαι εις την διάπυρον προς τον Θεόν ευχήν, να καταξίωση υμάς πάντας να εορτάσητε την εβδομηκοστήν πέμπτην αμφιετηρίδα του συλλόγου τούτου μεταβεβλημένην εις Ακαδήμειαν του έθνους ημών...

Περαίνων την επιστολήν μου μετά της ιδιαιτέρας περί ημών ευχής, να ευτυχήσητε να ήτε πρόεδρος της μελλούσης Ακαδημείας και κατά την εβδομηκονταπενταετηρίδα, υποσημειούμαι μετά βαθυτάτου σεβασμού.

Αναστ. Ι. Ζάκας».

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΖΑΚΑ

Ο Ζάκας υπηρέτησε στην Ευαγγελική Σχολή σαν καθηγητής της για πολλά χρόνια. Διευθυντής της έγινε στα 1914. Για τα τελευταία του χρόνια και για το θάνατό του, ο παλιός του μαθητής Αριστ. Σταυρίτσης γράφει: «Μετά την αποχώρησιν του Γυμνασιάρχου Ν. Καπετανάκη από την Ευαγγελικήν Σχολήν Σμύρνης το 1911 και την έκρηξιν του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, κατά τον οποίον η Σχολή εταλαιπωρήθη ουκ ολίγον, ένεκα της Αγγλικής προστασίας της, — η Τουρκία τότε και η Αγγλία ήσαν εχθροί — η διεύθυνσις αυτής περιήλθεν εκ περιτροπής εις τέσσαρας Γυμνασιάρχας, πρώτος των οποίων υπήρξεν ο Αναστ. Ζάκας. Ως τοιούτος επεράτωσε την μακράν του και μεσπήν σταδιοδρομίαν, αφοσιωθείς επί τεσσαράκοντα και πλέον έτη εις την μόρφωσιν της νεολαίας, τα ημίση των οποίων διέθεσε δια την Σμύρνην, όπου και ετελεύτησε τον βίον το 1917, εις ηλικίαν 67 ετών. Η Σμύρνη δεν θα λυσμονήσει τας αόκνους προσπαθείας, τας οποίας κατέβαλεν ούτος δια την διαπαιδαγώγησιν των τέκνων της...».

ΣΩΣΤΕ ΤΑ ΔΑΣΗ ΜΑΣ
Σβύνετε καλά τα τσιγάρα σας.

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΛΟΓΙΟΙ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Συνέχεια από τη σελ. 164

Δείγμα της Παιδείας του αποτελεί το παρακάτω επίγραμμά του που αναγράφονταν στην έκδοση του 1802 στη Βενετία «Περί του Θουκυδίδου» όταν ακόμη ήταν μαθητής στην Μπαλαναία Σχολή.

Μη συ γε τουντεύθεν δη άχνιον ως προπάροι θεν,
ήδη ευμοιρών Θουκυδίδιο βίβλου,
ή τυπόθεν μετά ρα πολλών άλλων ανακύπτει
ανδρών κρατίστων Ζωσιμάδων εράνω.

11) (Κων)νος Τσιγαράς. Γεννήθηκε στα Ιωάννινα από Βραδετινούς γονείς. Τη βασική εκπαίδευση έλαβε στα Ιωάννινα. Στα τέλη του προηγούμενου αιώνα πήγε στην Ιταλία όπου σπούδασε και έμεινε εκεί μέχρι το θάνατό του.

12) Δημήτριος Φίτσος Ζαγορίσιος. Γιος Ζαγορίσιου εμπειρικού γιατρού, που ασκούσε το επάγγελμά του στην Ραψάνη Λαρίσης. Έλαβε τη βασική εκπαίδευση στο εκεί κοινοτικό σχολείο στις αρχές του αιώνα μας, όπου δίδασκε ο σοφός Στέφανος Σταμκίδης.

13) Κύριλλος ο του Θεολόγου ηγούμενος εκ Λιασβίτσης. Υπήρξε ηγούμενος στη Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου. Απέθανε το 1790 στο Ιάσιο, όπου υπήρχε πλούσιο μετόχιο της Μονής. Έγραψε δύο βιβλία: Τα «ηθικά αποφθέγματα των Αρχαίων Ελλήνων Σοφών και των Αγίων Πατέρων» και το «Ιερό εγκόλπιο» που τυπώθηκε στο Ιάσιο το 1843.

14) Γεώργιος Γεννάδιος. Κατάγονταν από τα Δολιανά, χωριό τότε του Ζαγορίου. Γεννήθηκε το 1786 στην Σηλυβρία της Θράκης, όπου ο πατέρας του ήταν παπάς. Όταν πέθανε ο πατέρας του, η μητέρα του Σωσάνη πήρε τον τριετή Γεώργιον και ήλθαν στα Δολιανά. Σπούδασε στα Ιωάννινα, στο Βουκουρέστι και Γερμανία. Στη Γερμανία σπούδασε με έξοδα ενός κληρικού ονόματι Γεννάδιος που ζούσε στο Βουκουρέστι, του οποίου και το όνομα πήρε. Πέθανε το 1854 στην Αθήνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Ελευθέριος Νικ. Τζιόβας 74 χρόνων συν. υπάλληλος.

Θερμά συλλυπητήρια στη γυναίκα του και την κόρη του.

ΚΩΝ. ΦΩΤΕΤΣΗΣ

Φαρμακευτικά φυτά

(Από τη δικτατορική διατριβή του ιατρού κ. Μιχάλη Μάλαμα Λέκτορα Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τίτλο: «Η Λαϊκή Βοτανοθεραπευτική στο Ζαγόρι»).

ΜΕΛΙΣΣΟΒΟΤΑΝΟ (Μελισσόχορτο)

Περιγραφή

Πολυετής πόα γλυκειάς και ιδιάζουσας οσμής με φαρδύ κορμό ελαφρώς τριγωτό κλαδωτό κοντά στην κορυφή. Ύψος 30—80 εκ. Τα φύλλα είναι το ένα απέναντι στο άλλο, μισχωτά, ωοειδή, πρασινοκίτρινα και οδοντωτά, μήκους μέχρι 7,5 εκ. Τα άνθη είναι λευκωπά και μερικές φορές ροδόχροα έως κιτρινωπά, μικρά, διαμέτρου 0,75—1 εκ. Εμφανίζονται αργά το καλοκαίρι. Ευδοκιμεί σε ηλιόλουστα μέρη στη βόρειο εύκρατο ζώνη. Στο Βίκο βρίσκεται σε κράσπεδα μικρών λειβαδιών, λόχμες και δρομίσκους σε ύψος 600—800 μ. καθώς και στην πέριξ περιοχή.

Δραστικά είναι τα φύλλα, που πρέπει να μαζεύονται πριν από την άνθηση του φυτού.

Χρήση στο Ζαγόρι

Γίνεται συλλογή του φυτού την άνοιξη και ξηραίνεται σε σκιερά μέρη. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα όταν κανείς έχει βρασμό στο στήθος» πίνει το βράδυ ένα φλυτζάνι από το αφέψημα του φυτού για μερικές ημέρες. Άλλη χρήση είναι επί αϋπνίας ένα ποτήρι από το αφέψημα κάθε βράδυ «φέρνει τον χαμένο ύπνο».

Ιστορία — Άλλες χρήσεις

Φυτό γνωστό από αρχαιοτάτους χρόνους στους Αιγυπτίους, Έλληνες και Ρωμαίους. Ονομάσθηκε μελισσόχορτο, επειδή η ευάρεστη οσμή του προσελκύει τις μέλισσες. Αργότερα οι Άραβες εισήγαγαν τη χρήση του φυτού στην Ευρώπη ως θεραπευτικού επί αγχωδών καταστάσεων και ως αντικαταθλιπτικού.

Οι θεραπευτικές ενέργειες που αποδίδονται στο φυτό είναι: ηρεμιστική, αντικαταθλιπτική, σπασιολυτική, ορεξιογόνος, κατά ρευματισμών, ωταλγίας, οδοντάλγίας.

ΡΟΓΔΟ

Περιγραφή

Είναι δένδρο πολύκλαδο, ύψους μέχρι 6 μ., με φύλλα το ένα απέναντι στο άλλο, λαμπερά, επιμήκη ή ωοειδή — λογχοειδή 2,5—6 εκ. μήκους, στενότερα στη βάση, με πολύ κοντό μίσχο. Τα φύλλα παρουσιάζουν διαφανείς περιοχές. Τα άνθη είναι χρώματος πορτοκαλιού — κόκκινου, κηρώδη, μήκους 4—5 εκ., μόνα ή ανά 2—3 σε χαλαρούς σχηματισμούς. Φρούτα σκουροκόκκινα ή κιτρινωπά διαμέτρου 4—5 εκ., που περιέχουν πολυάριθμους σπόρους και μαλακούς ρόδινους καρπούς.

Χρήση στο Ζαγόρι

Μαζεύουν το φλοιό του καρπού και τον αφήνουν στον ήλιο να ξεραθεί. Τον χρησιμοποιούν για πόνους στο στήθος και βήχα (τραχειοβρογχίτις). Καίνε το φλοιό σε κάρβουνα και εισπνέει ο ασθενής τον καπνό. Επίσης άλλος τρόπος που χρησιμοποιείται είναι ο εξής: Βράζουν το φλοιό του καρπού σε νερό από το αφέψημα αυτό, που είναι πολύ πικρό, πίνει ο ασθενής από ένα φλυτζάνι τσαγιού κάθε πρωί.

ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ο κ. Ιωάννης Τζίμας, ταμίας της Εκκλησίας Αγίου Ευσταθίου Λάψατας, έστειλε προς τους συγχωριανούς του και άλλους πατριώτες επιστολή στην οποία μεταξύ των άλλων γράφει: «Στις 16—8—87 άγιναν τα εγκαίνια και στις 30—10—88 τελείωσε η στέγη της εκκλησίας του Αγίου Ευσταθίου αξίας 480.000 δρχ. για την εξόφληση των οποίων μας λείπουν 180.000 δρχ.

Για την αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος και την συνέχεια των έργων του θεάρεστου αυτού έργου, πρέπει κάθε πατριώτης χριστιανός να προσφέρει όπως προσέφεραν ο αντ)χης ε.α. Ν. Ζαχαρής το παπρικό του οικόπεδο, ο Επ. Πρόεδρος Ι. Βαρζόπουλος 50.000 και υποσχέθηκε να κάνει το τέμπλο, η Βασιλική Σίουρη και η Δεσπ. Τζήμα από την Αμερική, η Φωτεινή Γερολάμπη που πρόσφερε την εικόνα του Αγίου, τα βαϊνιστήρια και του Αγίου Κοσμά 50Χ78 και άλλοι μικρότερα ποσά».

«Εμείς που βρισκόμαστε σήμερα σε πολύ καλύτερη οικονομική κατάσταση, με κούρασες κάτω από τον πλάτανο του χωριού, γιατί δεν προσφέρουν κάτι και για τα κοινωφελή έργα; σ' αντίθεση με τους προγόνους μας, που δεν ενδιαφερόταν μόνο για το άτομό μας αλλά και για τα σχολεία, τις εκκλησίες, τα έργα στο χωριό».

«Υπενθυμίζω ότι ο Άγιος Ευσταθίος ήταν και είναι προστάτης των χωριών Λάψατα, Ηλιοχώρι, Βρυσοχώρι, Πάδες, Αρμάτων και Παιλαιοχωρίου όπου βρισκόταν η κάρα του Αγίου μέχρι που οι Γερμανοί έκαψαν τα χωριά μας».

«Κάνω έκκληση σε όλους τους πατριώτες να βοηθήσουν για αποπεράτωση της εκκλησίας».

με πολύ κοντό μίσχο. Τα φύλλα παρουσιάζουν διαφανείς περιοχές. Τα άνθη είναι χρώματος πορτοκαλιού — κόκκινου, κηρώδη, μήκους 4—5 εκ., μόνα ή ανά 2—3 σε χαλαρούς σχηματισμούς. Φρούτα σκουροκόκκινα ή κιτρινωπά διαμέτρου 4—5 εκ., που περιέχουν πολυάριθμους σπόρους και μαλακούς ρόδινους καρπούς.

Χρήση στο Ζαγόρι

Μαζεύουν το φλοιό του καρπού και τον αφήνουν στον ήλιο να ξεραθεί. Τον χρησιμοποιούν για πόνους στο στήθος και βήχα (τραχειοβρογχίτις). Καίνε το φλοιό σε κάρβουνα και εισπνέει ο ασθενής τον καπνό. Επίσης άλλος τρόπος που χρησιμοποιείται είναι ο εξής: Βράζουν το φλοιό του καρπού σε νερό από το αφέψημα αυτό, που είναι πολύ πικρό, πίνει ο ασθενής από ένα φλυτζάνι τσαγιού κάθε πρωί.

Ευλογιμός κατάλογος της Επαρχίας Ιωαννίνων 1920

ΧΩΡΙΟΝ ΒΩΒΟΥΣΑ

— Βασιλάκης Ιωάν. του Βασιλ. μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Βασιώτης Δημ. του Ιωάν. μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Βασιώτης Στέργιος του Γεωρ. μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Βασιώτης Γεώργ. του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βασιώτης Ιωάν. του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, τσαρουχάς.
— Βασιώτης Κων. του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγροφύλαξ.
— Βασιώτης Αριστ. του Ιωάννου μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Βασιλάκης Βασίλ. του Ιωάννου, μόν. κάτ. Βοβούσας, ποιμήν.
— Βασιώτης Νικόλ. του Γεωργίου μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βασιλάκης Νικόλ. του Ιωάννου, μόν. κάτ. Ιωαννίνων, ιατρός.
— Βραζιοτόλης Ιωάν. του Στέργιου μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Βασιώτης Ιωάν. του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Βραζιοτόλης Γεώρ. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βασιώτης Δημήτ. του Γεωρ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βραζιοτόλης Γεώρ. του Χρήστου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βασιώτης Γεώρ. του Ιωάννου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Βασιώτης Δημ. του Αβάμ, μόν. κάτ. Βοβούσας, ρουμανιστής.
— Βασιώτης Μιχαήλ του Δημητρίου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Βασιώτης Στέργιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βλαχούτσος Αθαν. του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, εργατικός.
— Βραζιοτόλης Μιλτιάδης του Ιωάν. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βασιώτης Γεώργ. του Νικολάου, μόν. κάτ. Λάρισας, ξενοδόχος.
— Βασιλάκης Δημήτ. του Βασιλείου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Βασιώτης Βεργίλιος του Αβάμ, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Βασιώτης Κων)νος του Δημητρ. μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Βασιώτης Δημήτρ. του Ιωάννου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Βασιώτης Στέργιος του Γεωργ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Βραζιοτόλης Νικόλ. του Ιωάννου, μόν. κάτ. Βοβούσας, εργάτης.
— Βασιώτης Νικ. του Δημητρίου, μόν. κάτ. Αφρικής, εργάτης.
— Βασιώτης Γεώρ. του Δημητρίου, μόν. κάτ. Αφρικής, εργάτης.
— Γίγου Αθανάσιος του Ζήση, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Γίγου Στέργιος του Μίσιου, μόν. μόν. κάτ. στρατιώτης.
— Γιάννης Ζήσης του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γεώργιου Ζήκος του Κων)νου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Γιάννης Αθανάσιος του Νικολάου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Γιάννης Αριστείδης του Δημητ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γίγου Γεώρ. του Μίσιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γίγου Ιωάννης του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γίγου Γεώργιος του Ζήση, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Γίγου Αθαν. του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Γραμματάνος Κων)νος του Παν., μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Γιαννακόπουλος Ιωάν. του Κων. μόν. κάτ. Βοβούσας, κτίστης.
— Γίγου Περικλής του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Γιάννης Ιωάννης του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γεωργίου Ιωάννης του Κων)νου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Γιάννης Γεώργιος του Δημητ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γεώργιου Ιωάν. του Νικολάου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, παντοπώλης.
— Γεώργιου Χρήστος του Κων)νου, μόν. κάτ. Βοβούσας, ράπτης.
— Γραμματάνος Ζήσης του Παναγ., μόν. κάτ. Ξεροχωρίου, παντοπ.
— Γίγου Μιχαήλ του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Γίγου Ιωάν. του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Γραμματάνος Ιωάν. του Παναγ., μόν. κάτ. Ξεροχωρίου, υπάλληλ.
— Γίγου Γεώργιος του Στέργιου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Γίγου Στέργιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοσπίνας, υλοτόμος.
— Γίγου Ζήσης του Μιχαήλ, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Γιάννης Νικ. του Γεωρ. μόν. κάτ. Βοβούσας, σαγματοποιός.
— Γεώργιου Νικόλ. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Ρουμανίας, άεργος.
— Γίγου Μούσιος του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Γίγου Στέργιος του Μιχαήλ, μόν. κάτ. Ρουμανίας, άεργος.
— Δήμου Νικόλ. του Ζήση, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Δήμου Αθαν. του Ζήση, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Δήμου Δημήτριος του Ζήση, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Δρούγιας Αθαν. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Δήμου Ζήσης του Νικολάου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Δήμου Δημήτ. του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Δρούγιας Ιωάν. του Χρόνη, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Δήμου Ζήσης του Δημητρ., μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Δρούγιας Ιούλιος του Χρόνη, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Ζήσης Ιωάννης του Γεωργίου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Ζέρβας Δημήτριος του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βαλεστίνου, εργάτης.
— Ζήσης Απόστολος του Γεωργίου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Ζήσης Αλέξιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Ιωαννίνων, σχολ. Ρουμ.
— Ζώτου Νικόλαος του Ζήση, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Ζήσης Αθαν. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, εργατικός.
— Ζάρβας Γεώρ. του Αθανασίου, μόν. κάτ. Κων)πόλεως, φοιτητ.
— Ζώτου Ανασιτάσιος του Ζήση, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Ζίγρης Γεώρ. του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζώτου Ζήσης του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Ζώτος Απόστολος του Ζήση, μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Ζέρβας Λεωνίδας του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζέρβας Γεώργιος του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζήσης Στέργιος του Αντωνίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Ζίγρης Χρόνης του Στέργιου, μόν. κάτ. Γερμανίας, μηχανικός.
— Ζώτου Ζήσης του Αναστασίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζήσης Χρήστος του Κων)νου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Ζώτου Δημοσθένης του Αριστόβ. μόν. κάτ. Αμερικής, αρτοποιός.
— Ζέρβας Ζήσης του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζώτου Ιωάννης του Αναστασίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, ορτοποιός.
— Ζίγρας Βασίλ. του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζέρβας Ιωάν. του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζώτος Στέργιος του Ζήση, μόν κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Ζώτου Ζώτος του Ζήση, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Ζώτου Αποστολος του Αναστασ., μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Ζώτου Ζώτος του Αναστασίου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, έμπορος.
— Ζώτου Γεώργιος του Αθανασίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, ρουμανοδιδ.
— Ζίγρας Ιωάν. του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζήση Ζήσης του Τέγου, μόν. κάτ. Βοβούσας, μυλωθρός.
— Ζίγρας Νικόλαος του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Ζέρβας Αθανάσιος του Δημητρίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Ζήσης Γεώργιος του Τέγου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ζέρβας Δημήτριος του Αθανασίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ζώτου Αθαν. του Ζώτου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ζώτου Αθαν. του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ζίγρας Στέργιος του Νικολ. μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ζώτος Γεώργιος του Δήμου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Καζάνας Κων)νος του Ιωάν., μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Κούσκος Δημήτρ. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Κούσκος Μιχαήλ του Ιωάννου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Καζάνας Χρόνης του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, κτηματίας.
— Καζάνας Ιωάννης του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, έμπορος.
— Κούσκου Αβάμ του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, ποιμήν.
— Κούσκου Ιωάννης του Μιχαήλ, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Στέργιος του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Πέτρος του Αθανασίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Νικόλ. του Χρόνη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Γεώργιος του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Αθαν. του Χρόνη, μόν. κάτ. Βοβούσας, παντοπώλης.
— Κούσκου Παναγ. του Δημητρίου, μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Καταγιανίκου Νικόλ. του Αθαναα., μόν. κάτ. Καβάλας, εργάτης.
— Καζάνας Ιωάννης του Χρόνη, μόν. κάτ. Ιταλίας, έμπορος.
— Κούσκου Ιωάν. του Δημητ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Ιωάν. του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Καζάνας Νικόλ. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, παντοπώλης.
— Καζάνας Πέτρος του Χρόνη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Κούσκου Δημήτρ. του Δημητρ., μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Κούσκου Νικόλ. του Μιχαήλ, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Κούσκου Αθαν. του Δημητρ., μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Καζάνας Ζώτος του Κων)νου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Κούσκου Ιωάννου του Νικολάου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Κούσκου Γεώργιος του Μιχαήλ, στρατιώτης.
— Κούσκου Δημήτρ. του Αβάμ, μόν. στρατιώτης.
— Λίτος Μίσιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Μπατσούκης Δημήτρ. του Μιχαήλ, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Μάρκου Ιωάν. του Χρήστου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Μούσιου Ιωάν. του Στέργιου, μόν. κάτ. Βοβούσας, εργατικός.
— Μάρκου Γεώργιος του Κων)νου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Μάρκου Ιωάν. του Κων)νου, μόν. κάτ. Βοβούσας, ποιμήν.
— Μπατσούκης Γεώργιος του Δημητ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Μάρκου Στέργιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Καβάλας, αγωγεύς.
— Μαντζούκας Ιωάννου του Δημητ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Μούσιου Στέργιος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Μπατσούκης Στέργιος του Δημητ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Νώλας Γεώργιος του Ζήση, μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Νώλας Ιωάννης του Ζήση μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Νώλας Δημοσθένης του Δημητρ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.

— Νώλας Δημήτριος του Ζήση, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Νώλας Βασίλ. του Δημητρ., μόν. κάτ. Κρήτης, παντοπώλης.
— Νώλας Γεώργ. του Δημητρ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Νώλας Ιωάν. του Δημητρ. μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Νώλας Ζήσης του Ιωάννου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Οικονόμου Στέργιος του Αθαν. μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργατικός.
— Οικονόμου Νικόλ. του Αθαν., μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Οικονόμου Ιωάν. του Αθαν. μόν. κάτ. Αμερικής, εργατικός.
— Πέτρου Περικλής του Γεωρ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Πέτρου Αθαν. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, σανιδαλοποιός.
— Πέτρου Νικόλ. του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Παπαϊωάννου Στέργιος του Ιωάν., μόν. κάτ. Βοβούσας, ιερεύς.
— Πέτρου Γεώργιος του Νικολ., μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Πέτρου Ιωάννης του Νικολάου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Ράπτης Μάρκος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, ράπτης.
— Ράπτης Κων)νος του Αναστ., μόν. κάτ. Βοβούσας, ράπτης.
— Ράπτης Θεμιστοκ. του Κων., μον. κάτ. Βοβούσας, παντοπώλης.
— Σταγκογιάννης Ιωάν. του Στέρ. μόν. κάτ. στρατιώτης.
— Σταγκογιάννης Ιωάν. του Νικολ., μόν. κάτ. Ρουμανίας, εργάτης.
— Σταγκογιάννης Στέργιος του Χρήσ. μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτ.
— Σταγκογιάννης Αντώνιος του Νικολ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτ.
— Σταγκογιάννης Στέργιος του Νικ. μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Σταγκοάννης Στέργιος του Ιωάν. μόν. κάτ. Βοβούσας, παντοπώλης.
— Τσαπάρας Ιωάν. του Γεωργ., μόν. κάτ. Τρικάλων, έμπορος.
— Τσαπάρας Κων)νος του Ιωάννη, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Τσαπάρας Απόστ. του Ιωάν., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Τέγου Γεώρ. του Ζήση, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Ιωάν. του Κων)νου, μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Χατζής Στέργιος του Κων)νου, μόν. κάτ. Αμερικής, εργάτης.
— Χατζής Απόστ. του Κων)νου, μόν. κάτ. στρατιώτης.
— Χατζής Στέργιος του Κων., μόν. κάτ. Ιωαννίνων, Ρουμ. προξεν.
— Χατζής Βασίλειος του Κων., μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Χατζής Αθαν. του Γεωργίου, μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Βασίλ. του Κων., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Ιωάν. του Κων., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Γεώργιος του Κων., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Βασίλ. του Ιωάν., μόν. κάτ. Ρουμανίας, αρτοποιός.
— Χατζής Ιωάν., του Γεωρ., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Παν. τουΚων., μόν. κάτ. Βοβούσας, υλοτόμος.
— Χατζής Γεώρ. του Κων., μόν. κάτ. Βοβούσας, έμπορος.
— Χατζής Βασίλ. του Τέγου, μόν. κάτ. Βοβούσας, αγωγεύς.
— Χατζής Κων. του Ιωάν. μόν. κάτ. Βοβούσας, άεργος.
— Χατζής Κων. του Βασιλ. μόν. κάτ. Ιωαννίνων έμπορος.
— Χατζής Ιωάν. του Βασιλ., μόν. κάτ. Ρουμανίας, παντοπώλης.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟ '40

Συνέχεια από τη σελίδα 165

μοσύνης προς αυτή, για την εξαιρετική προσφορά της, κατά την φοβερά εκείνη δοκιμασία δια το Έθνος μας, εξ αιτίας της αναιτίου, υπούλου και ανάνδρου επιθέσεως των Ιταλικών δυνάμεων του 1940, προς υποδούλωση της χώρας μας.

Ας ενισχύσουμε λοιπόν τώρα όλοι μας οι εκ Ζαγορίου καταγόμενοι και οπουδήποτε της γης διαμένοντες οικονομικά την προσπάθεια της υφισταμένης επιτροπής, για την υπό του γλύπτου κατασκευή του προπλάσματος της παραπάνω αναφερθείσας γυναίκας, καθώς και για την γύτευσή του μετέπειτα, προς τοποθέτηση του εκεί, που αιώνια θα συμβολίζει στις επερχόμενες γενεές, μίαν λαμπράν για το Έθνος μας προσφοράν της, στις κρίσιμες εκείνες για το έθνος μας στιγιές.

ΚΛΕΟΒ. ΒΛΑΔΙΚΑΣ

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ - ΔΩΡΕΕΣ

Πλούσια εκδηλώθηκε η ευλάβεια ενοριτών προς τον Ιερό Ναό της Παναγίας, που για την επιστρωση του δαπέδου με μαυρόπλακα και την αντικατάσταση των παλιών και φθαρμένων στασιδιών, διέθεσαν:

1) Η κ. Σταματία Γ. Γκαράνη, εις μνήμην του συζύγου της Γεωργίου, 220.000 δρχ.

2) Η κ. Γαλήνη Μ. Κουνάβου, εις μνήμην του συζύγου της Μιλτιάδη 90.000 δρχ.

3) Η κ. Δήμητρα Αντ. Κουνάβου, εις μνήμην του συζύγου της Αντώνιου, 10.000 δραχμές.

4) Ο κ. Κώστας Ι. Ζαμπίρης ανέλαβε τη δαπάνη της αντικατάστασης των στασιδιών.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή και οι Ενορίτες συγχαίρουν τους δωρητές και δέονται όπως η Χάρη της Παναγίας τους ακέπει και τους προστατεύει.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΤΡΙΣΤΕΝΟ: Την αγαπητή μας εγγονή Ξανθίππη Λέντζαρη που πέρασε στη Νομική Σχολή Αθηνών της ευχόμεθα καλή πρόοδο και ευτυχία.

Παπαστάθης και Κούλα

Σπίλη Πεσόντων στο Ηλιοχώρι

Στις 28 του Οκτώβρη, στην πάλαι - ποτέ Κώμη Δοβρινόβου, όπως την κατέγραψαν οι Τούρκοι στις αρχές του 15ου αιώνα, κατά την απογραφή των χωριών του Ζαγορίου, και τώρα «δυστυχώς» μικρό Ηλιοχώρι, έγιναν τ' αποκαλυπτήρια της Στήλης των πεσόντων Ηλιοχωριτών, στα διάφορα πεδία των μαχών, για την ανεξαρτησία και τη λευτεριά της πατρίδας μας, δωρεά του αείμνηστου Νίκου Πολυμερίδη.

Μετά τη δοξολογία που έγινε στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου του χωριού, για το μεγάλο «ΟΧΙ!» του λαού μας στην φασιστική επιδρομή των Ιταλών, όλοι οι κάτοικοι του χωριού παρεύπηκαν προς την τοποθεσία «Γάτου», όπου και η Στήλη των Πεσόντων.

Ακολούθησε, από τον ιερέα του χωριού, δέηση υπέρ των πεσόντων και στη συνέχεια έγιναν τ' αποκαλυπτήρια από τον πρόεδρο του χωριού, Γιάννη Κοντογιάννη και η κατάθεση δάφνινου στεφάνου. Στεφάνι κατέθεσε κι ο στρατηγός Γιάννης Πολυμερίδης.

Στη συνέχεια ακολούθησε μικρή ομιλία του Γιώργη Καρατζιά, λέγοντας μεταξύ άλλων και τα παρακάτω: «Συγκεντηρωθήκαμε για να τιμήσουμε μαζί με το μεγάλο «ΟΧΙ!» του Ελληνικού Λαού, τ' αποκαλυπτήρια της Ιερής τούτης Στήλης των πεσόντων Ηλιοχωριτών, στα πεδία των μαχών, για τη Λευτεριά της Ηπείρου, για τη λύτρωση των Ελλήνων της Μ. Ασίας, για την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της πατρίδας μας, που πόσο ύπουλα κι άνανδρα την επιβουλεύτηκαν οι Ιταλοί του Μουσολίνι κι οι βάρβαροι του Χίτλερ, για να τιμήσουμε τους αγωνιστές που έπεσαν στη διάρκεια της Εθνικής Αντίστασης.

Η Στήλη αυτή είναι δωρεά του αείμνηστου και φλογερού πατριώτη Νίκου Πολυμερίδη. Ο Ν. Πολυμερίδης — ρίζα Ηλιοχωρίτικη — αν κι έφυγε πολύ μικρός από το χωριό, ποτέ δεν ξέχασε τη γενέτειρά του.

Κάθε τόσο, μ' έργα κι όχι με λόγια, έδωνε το παρόν στο χωριό του' πότε με χρηματικά ποσά, πότε με άρθρα ιστορικής φύσης, πότε μ' αποταλή επιστημονικών εκλαϊκευτικών βιβλίων, για να διαβάσουν οι συγχωριανοί του. Ακόμα δεν ξέχασε τα θειούχα ιαματικά νερά. Με δική του δαπάνη χτίστηκε η βρύση στο Βρωμονέρι.

Πριν πεθάνει εκδήλωσε την επιθυμία να σταθεί στο χωριό του μία ανανυπτική στήλη με το επίγραμμα: «Η Πατρίδα Σας Ευγνωμονεί!». Στ' αποκαλυπτήρια της Στήλης παρίσταται ο άξιος γιος του υποστράτηγος Γιάννης Πολυμερίδης, με την οικογένειά του, πραγματώνοντας, έτσι, την τελευταία επιθυμία του πατέρα του.

Ας μείνει αιώνια η μνήμη αυτών που έπεσαν για τη Λευτεριά, καθώς και η μνήμη του δωρητή τούτης της Στήλης».

Ακολούθησε σύντομη ομιλία του στρατηγού μέρος της οποίας παραθέτουμε:

«Αγαπητοί μου συγχωριανοί, σας παρακαλώ να μου επιτρέψετε να λέγομαι κι εγώ «συγχωριανός» σας, αφού η καταγωγή μου είναι από εδώ — ο πατέρας μου γεννήθηκε στα Ηλιοχώρικα το καλούμενο τότε Ντομπρίνοβο — και διότι αγαπώ ιδιαίτερα αυτό το ωραίο χωριό. Απόδειξη αυτού είναι ότι, τα τελευταία χρόνια εγώ και η οικογένειά μου το επισκεπτόμαστε συχνά. Σήμερα είναι μαζί μου η γυναίκα μου και δύο από τις τρεις κόρες μου. Σας ευχαριστώ, λοιπόν, συγχωριανοί μου, γιατί τιμήσατε με την παρουσία σας την απλή αυτή τελετή και βέβαια, πριν απ' όλα, ευχαριστώ τον ιερέα μας, που ήρθε σήμερα εδώ και μας ευλόγησε. Ακόμη ευχαριστώ την κοινότητα και τον πρόεδρό της κ. Κοντογιάννη που διέθεσαν το χώρο αυτό και έτσι μου έδωσαν τη δυνατότητα να αγαγείρω αυτό το μικρό, αλλά όμορφο μνημείο, εκπληρώνοντας έτσι μια θερμή επιθυμία του μακαρίτη πατέρα μου Νίκου Πολυμερίδη, ο οποίος πριν πεθάνει διέθεσε και τα αναγκαία χρήματα για το σκοπό αυτό. Επίσης ευχαριστώ τους κυρίους Γιώργο Καρατζιά και Νίκο Κονοσπύρη που βοήθησαν και επέβλεψα την κατασκευή του έργου.

Το μνημείο αυτό αφιερώνεται στη μνήμη όλων των Ηλιοχωριτών, που κατά καιρούς θυσίασαν τη ζωή τους στην ιδέα της πατρίδας και της ελευθερίας. Με την ευκαιρία που σήμερα γιορτάζουμε την Εθνική μας γιορτή της 28ης Οκτωβρίου, ιμνούμε εδώ και τους ήρωες του Έπους το 40, το οποίο κατά κύριο λόγο διαδραματίστηκε στο χώρο της Ηπείρου και σταθνόμαστε ιδιαίτερα υπερήφανοι.

Τελειώνοντας, παρακαλώ το Θεό να αναπαύσει την ψυχή του πατέρα μου, και ας είναι αυτή η μικρή εκδήλωση αντί μνημοσύνου αφιερωμένη στη μνήμη του, μια που συμπληρώνεται σχεδόν ένας χρόνος από το θάνατό του. Σας ευχαριστώ όλους».

Μετά το τέλος της επίσημης τελετής στο καφενείο του χωριού, ακολούθησε πλούσιο γεύμα, που παρέθεσε ο στρατηγός στη μνήμη του πατέρα του.

Το μνημείο αυτό καθώς και η τελετή αναθέρμανε στη μνήμη μας τις ηρωϊκές πράξεις όλων εκείνων των συγχωριανών μας, που έπεσαν για την Πατρίδα και τη Λευτεριά.

Γ. Κ.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Στην ανεψιά μας Πέλη Διομήδη — Σουσιοπούλου που πήρε το πτυχίο Νομικής Πανεπιστημίου Θεσ)νίκης εκφράζομε θερμά συγχαρητήρια.

Ευχόμαστε δε κάθε επιτυχία στην παραπέρα σταδιοδρομία της.

Οι θείοι της:

Ιππολύτη — Σπύρος Καπελλίδης

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΑΝΟΣ

Γεννήθηκε απ Βίτσα το 1905 και πέθανε στις 4.7.88 στην Αθήνα. Καθήκον όλων μας είναι να μη λησμονούμε εκείνους που έφυγαν από κοντά μας στο χρόνο της διαδρομής που βίου τους επί της γης, που πολλές φορές με τον τρόπο της ζωής τους και μας σημαντικά εβοήθησαν.

Ο Δημήτριος Δάνος μετά τις γυμνασιακές του σπουδές, κάτω πάντοτε από συνθήκες όχι ευχάριστες για την εποχή του, εφοίτησε στο Διδασκαλείο Ιωαννίνων και βραδύτερα μετεκπαιδεύτηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, εργασθείς σα δάσκαλος σε σχολεία της περιοχής Ιωαννίνων, Κερκύρας, Πειραιά και της Αττικής.

Προικισμένος με ψυχικές αρετές και κατηρτισμένος με πλούσια εφόδια ως εκπαιδευτικός άφησε πολλά ίχνη της διδασκαλικής του προσφοράς σε μαθητάς, που μοίρα αγαθή πους έφερε να τύχουν των ναμάτων της παιδείας του. Παράλληλα όμως ο Δημ. Δάνος δεν περιορίστηκε στα καθαρώς υπηρεσιακά του καθήκοντα, αλλά προσέφερε και θαυμασία πνευματική τροφή, δια της συγγραφής του πολλών εκπαιδευτικών βιβλίων, που σχέση έχουν με την σχολική των παιδιών ζωή, όπως τα χρυσόνθεμα, τα πριαντάφυλλα και άλλα.

Επίσης συνέγραψε και λαογραφικά ποιήματα, γύρω από τα ήθη και έθιμα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων του χωριού του Βίτσα που υπερηφάνα, καθώς εν γένει και όλο το Ζαγόρι. Ο Δάνος υπήρξε πάντοτε σοβαρός, μετριόφρων, αξιοπρεπής, αμερόληπτος και αφοσιωμένος σύζυγος, αγαπητός δε με όλους τους ανθρώπους, που μετ' αυτών συνάναστρέφετο.

Όμως η απώλειά του στον τόπο της καταγωγής του εδημιούργησε ένα δυσαναπλήρωτο κενό.

Ας είναι ελαφρύ η μνήμη του.

Ένωση Ζαγορισίων

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΠΑΝΤΕΛΗΣ Θ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Δάσκαλος

Πότε πέρασε ένας χρόνος κιόλας, από το χαμό τούτου του Καπεσοβίτη, του Ζαγορίσιου δασκάλου. Τόσο, αληθεια γρήγορα κυλάει ο καιρός...

Καϋμός του και λαχτάρα του το Καπέσοβο. Τα Καπέσοβο κι ο περίγυρός του, η «Γραδίστα», η «Τσιούβαλη», ο «Κάρπινος», τα «Ρογκοβά», το «Σχολείο»... Εδώ γεννήθηκε ο Παντελής, εδώ μαθήτευσε, εδώ τράνεψε. Κι εν συνεχεία στα Γιάννινα... Πόσες δυσκολίες, πόσα αφάνταστες δυσκολίες αλήθεια, για να τα βγάλει πέρα, ο πατέρας του, ο θαυμάσιος αυτός ιερωμένος του χωριού, ο Παπά - Θουκυδίδης αντιμετώπισε. Όμως προσπαθούσε, πάλευε, και με τη βοήθεια του Θεού ο Παντελής έγινε δάσκαλος. Καλωσυνάτος, σπουδαίος, εργάστηκε ευσυνείδητα, όπου κι αν πήγε, κι ευδόκιμα. Παντρεύτηκε μια νοικοκυρεμένη κοπέλλα Καπεσοβίτισσα, την Έλλη Δημητριάδη.

Οι δυο τους τώρα, χέρι, χέρι, αγαπημένα, για την επιβίωση και τη δημιουργία Ζαγορίσιας φαμιλιάς. Τρεις λεβέντες γυιοι ο Γιώργος, ο Θουκυδίδης κι ο Κωσταντίνος στόλισαν το γεμάτο νοικοκυριό σπιτικό τους...

Κι οι προσπάθειες μεγάλωσαν κι οι φροντίδες για την αποκατάσταση των αγοριών τους πολλές και δύσκολες. Όμως δε δείλιασαν και μπόρεσαν.

Τώρα τα παιδιά τους αποτελούν επίλεκτα άριστα μέλη της Ζαγορίσιας παροικίας απα Γιάννινα. Πόσο περήφανοι ήσαν οι δυο γονείς.

Στα 1940 δε, στάθηκε ουραγός. Πολέμησε στην πρώτη γραμμή και τραυματίστηκε. Και στην Εθνική Αντίσταση πάλι παρών... Και στις προσπάθειες, για να μη χαθεί το Καπέσοβο, πάλι στην πρωτοπορία.

Οι Καπεσοβίτες θα τον θυμούνται πάντα. Κι εμείς οι φίλοι του δε θα τον ξεχάσουμε.

Στην οικογένεια αυτού του θαυμάσιου συνιδέλφου και πάλι τα θερμά μου συλλυπητήρια.

Ε. Γ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ

Την ημέρα της γιορτής του άφησε την τελευταία του πνοή, εκεί στο Πάπιγκο ο Μιχάλης Τσουμάνης. Έφυγε ύστερα από μια σκληρή πάλη με το θάνατο. Σιαρακατσάνος, μιας άλλης γενιάς σφράγισε την επίγεια παρουσία του με όλα τα γνωρίσματα της φυλής του. Ακολούθησε σ' όλη του τη ζωή τον προαχύ αλλά άγρια ωραίο δρόμο: τον ποιμενικό. Το χειμώνα στα χειμαδιά και στα ζεστά κλίματα και το καλοκαίρι με τα κοιάδια και την οικογένεια στα περήφανα βουνά του Παπίγκου. Ταυτίστηκε με τη μοίρα του — όπως κάθε Σαρακατσάνος της γενιάς αυτής — με τη μοίρα των βουνών και των κοπαδιών.

Οι χωριανοί θα τον θυμούνται πάντα και σαν άνθρωπο. Ξεχώριζε γιατί ήταν ήρεμος, πράος, φιλήσυχος αλλά και ανοιχτόκαρδος και φιλόξενος χωρίς μικρότητες και εμπάθειες.

Τη φοβερή αρρώστια που τον βασάνισε τελευταία πολύ την αντιμετώπισε με τεράστια ψυχική δύναμη, υπομονή και καρτερικότητα. Όταν νοσηλεύτηκε σε Νοσοκομείο της Αθήνας επιθυμία του ήταν: «να δω τα βουνά κι ας πεθάνω».

Σίγουρα ο ψυχοπομπός Άγγελος τη μέρα αυτή, στις 8 Νοέμβρη, δεν πήγε την ψυχή του Μιχάλη Τσουμάνη στα ακοτεινά τάρταρα κάποιας Αχερουσίας Λίμνης. Την οδήγησε ψηλά στην Τύμφη, στην Αστράκα, στα βουνά του Παπίγκου. Εκεί που έζησε από πάντα.

Να περιδιαβαίνει εκεί μέρη αγαπημένα, ν' ακούει τον αέρα και τη βροχή. Ν' ακούει τα κουδούνια και τα θελάσματα των «ζωντανών» και ν' αγναντεύει πέρα μακριά άλλους κόσμους πιο ωραίους.

Ε. Ο. Σ.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΟΥΡΔΟΥΜΗΣ ΧΑΣΑΜΕ ΕΝΑΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΣΤΑ ΞΕΝΑ

Στον θλιβερό κατάλογο εκείνων που η διεθνής κινηματογραφική τέχνη και βιομηχανία χάνει καθημερινά, ήρθε να προστεθεί και ένας Έλληνας της Αμερικής, ο Λεωνίδας Ζουρδούμης, που χάθηκε μόλις 45 χρόνων σε αεροπορικό δυστύχημα, πετώντας από το Σαιντ Μόριτς στη Ζυρίχη. Ο Ζουρδούμης ήταν διάσημος και πολυβραβευμένος κάμεραμαν, ενώ συγχρόνως είχε πάρει δίπλωμα πιλότου και ειδικευόταν στην κινηματογράφιση αεροπορικών σκηνών. Στην Ελβετία βρισκόταν, για να γυρίσει ταινίες που διαφήμιζαν τον τοπικό τουρισμό. Πρωτοπόρος στην καινούρια κινηματογραφική τεχνολογία και ειδικός στα νέα «φορμά», ο Ζουρδούμης είχε γυρίσει το περίφημο «Σκάυγουωρντ» το 1985 για τη Διεθνή Έκθεση του Τόκιου και το φιλμ «Στο φτερό», για το Εθνικό Αμερικανικό Μουσείο Αέρος και Διαστήματος. Και οι δύο αυτές ταινίες θεωρούνται κλασσικές στο είδος τους και προβάλλονται τακτικά, καθώς και τα ντοκιμαντεπίρ «Οι Κινέζοι» και το «ειδικό» φιλμ: 'Ενα πορτραίτο που Κιαλλιτέχνη Ρόμπερτ Μιτσέμιαν».

Έφυγε το 1971 εικοσιπεντάχρονο παληκάρι για τη Ν. Αφρική, δέκα επτά χρόνια ξενητιάς, κατόρθωσε να δει «άσπρη μέρα» και να φύγει από τη μιζέρια της πατρικής γης του Τσερβαριού. Στη γυναίκα του, τα παιδιά του, γονείς, αδελφές και αδελφό θερμά συλλυπητήρια.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ.

ΠΟΙΟΣ ΗΤΑΝΕ Ο ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤΑΡΑ

«Εξιστάτε τ... (Σ' όλους) χαμαί πέσε Δαίδαλος (Κλέαρχος) ιαυλά ιουκέτι Φοίβος έχει Καλλίβαν, ου μά- (ντιδα δάφνη, ου παγάν λαιλέουσαν. Απέσβετο και λάλον ύδωρ.

Δεν θα ξανακουστεί η βροντερή φωνή που αξέχαστου Κλέαρχου Σπάρα και δε θα ακολογήσει στις λαγκαδιές και τις ρεματιές, στις χαράδρες και τα φαράγγια των κακοτράχαλων βουνών του Παπίγκου η φωνή του, που ακουγόταν όπαν από νοσταλγία γύριζε στην πατρική γη, απις ρίζες που, και φώναζε και τράντ'αζε ο τόπος μόλις αντίκρυζε τα βουνά του Παπίγκου:

Ε βουνάαα, ψηλά βουνάαα ο Κλέαρχος έρχεται:

Γιατί απις 15 Σεπτέμβρη με το βαρίλεμα του ήλιου, βούρκωσαν τα βουνά του Παπίγκου, κι ένας παρπονιάρικος αχός ακούστηκε: Βουνάαα ε βουνάαα ο Κλέαρχος δεν ξανάρχεται.

Ναι, ο Κλέαρχος ο δεινός ορειβάτης, ο φλογερός φυσιολάτρης, ο δραστήριος και ενεργητικός, με την τεράστια επιστημονική μόρφωση έλαβυσε αθόρυβα, στην αγκαλιά της ιλατρευτής του γυναίκας, της Δέσποινας, που του συμπαραστάθηκε δεκαετίες ολόκληρες στους αγώνες του. Ποιος είναι αυτός ο Κλέαρχος;

Είναι ο πρίτος γυιος από τα δέκα ιαγόρια και κορίτσια του Γρηγόρη και της Γλυκερίας Σπάρα.

Από μιηρός ήταν ιδεολόγος, αλιπρουίστής, με άφθαστη κριτική, αντίληψη και αποφασιστικότητα. Τελείωσε το Σχολαρχείο Παπίγκου και φοίτησε στη Ριζάρειο Σχολή. Το ανήσυχο μυαλό του δεν έμεινε ικανοποιημένο, γι' αυτό γράφτηκε στο πανεπιστήμιο Αθηνών στον κλάδο της φυσικής και Χημείας. Τελείωσε το πανεπιστήμιο και διορίστηκε καθηγητής Φυσικών στη Νιγρίτα Μακεδονίας. Μετατάθηκε στην Πωγωνιανή και εν συνεχεία στα Γιάννενα, όπου είχε πολυσχιδή και εκλεκτή δράση. Ως καθηγητής, με το άριστο μεταδοτικό του γινόταν — ένα — καθηγητής και μαθητής. Το μάθημα γινόταν ευχάριστο κι όχι μπαμπούλας.

Ο Ελληνοιταλικός Πόλεμος του 1940 τον βρήκε καθηγητή στα Γιάννινα, και επειδή ήταναι ειδικός, λόγω της επιστήμης του, οι κρατικές μυστικές υπηρεσίες, στις οποίες πρωτοστατούσε ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Ελλάδος, τότε Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδων μαζί με τον νυν επίτιμο Πρόεδρο της Ν.Δ. κ. Ευάγγελο Αβέρωφ του ανέθεσαν να εκτελέσει πολλά σαιμποτάζ μέσα στο Ιταλοκρατούμενο έδαφος της Β. Ηπείρου. Με κίνδυνο της ζωής του, τα εκτέλεσισε με θαυμαστή επιτυχία, γιατί δεν του έλειπε η τόλμη, η δύναμη και η παθολογική αποφασιστικότητα.

Για την Εθνική του αυτή δράση καταδιώχτηκε στην κατοχή από τους Γερμανούς, συνελήφθηκε και φυλακίστηκε αρκετό καιρό και πορ' ολίγο θα εστέλετο απη Γερμανία στα κρεματόρια των αερίων. Σώθηκε όμως ως εκ θαύματος με την παρέμβαση του τότε Μητροπολίτου Ιωαννίνων αειμνήστου Σπυρίδωνα. Στην περίοδο αυτή της Κατοχής από ένα βαρκινικό απύχημα χάνει το δεξί του χέρι και τα δύο δάκτυλα του αριστερού του χεριού.

Ο χαλκέντερος αυτός Κλέαρχος αξιοποιεί τα τρία δάκτυλα και με τη δύναμη της θέλησης εργάζεται προς όλες τις κατευθύνσεις ωσάν να μην υπάρχει γι' αυτόν η αναπηρία.

Στον αντιστασιακό αγώνα έδωσε τα πάντα, κι όταν απις 25 Μάρτη του 1944 πέθαινε ο πατέρας του, ένας άλλος μεγάλος «δεολόγος και πραγματικός Δημοκράτης, η οργάνωση από αμέλεια ή αδιαφορία δεν τον ειδοποίησε, να παρευρεθεί στην κηδεία του και αυτό το είχε βάρος στην ψυχή του.

Συνταξιοδοτείται ως επίτιμος Γυμνασιάρχης. Και τότε ξυπνάει πάλι το δαιμόνιο της φύσης. Εγκαθίσταται μόνιμα στο χωριό του Μικρό Πάπιγκο και εξαντλεί όλες του τις δυνάμεις για την ανάρθωση του χωριού του.

Σ' αυτή την ήσυχη, γαλήνια και καιμόλυντη φύση, σαν άλλος Κιγκινά-

Συνέχεια στη σελ. 175

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Αγαπητέ κ. Κυριαζή,

Με εντυπωσίασε το πρωτοσέλιδο δημοσίευμα του Η.Μ. και σας διαβιβάζω ακέψεις μου.

Πόσο γελείο παρουσιάζεται το πρόβλημα των δρόμων μας στο Ζαγόρι όπου προχωρεί η κατασκευή τους, κατά 500 μ. το χρόνο!!

Τα 60 και 40 δισ., που δόθηκαν στην Κρήτη και Αττική αντιστοίχως, πιθανώτατα να προέρχονται από τα μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα, αξιόλογα δώρα της κοινής αγοράς, όπου ορισμένοι δεν την ήθελαν κάποτε.

Αλλά το κράτος, που πρέπει να έχει προγραμματισμένα, έργα, δεν μπόρεσε να ενδιαφερθεί και για την τόσο παραμελημένη Ήπειρο και κατάντά αχαριστία του κέντρου, όταν αυτή η Ήπειρος, έχει δώσει τα 3)4 των μεγαλοευεργετών της Ελλάδος!!!

Ο τόπος μαις, είχε στο παρελθόν και τώρα, πολιτικούς, σε σημαντικές θέσεις του κέντρου, όπως π.χ. ο Αβέρωφ κάποτε και σήμερα, Παπούλιας και Μωραΐτης. Θα ενδιαφερθούν όσο πρέπει;

Να μην περιορίζεται η τουριστική κίνηση μόνο στα θαυμαστά μας παράλια, γιατί και η ενδοχώρα έχει αρκετά αξιοθέατα. Η χαράδρα του Βίικου, ο δασικός πλούτος της Πίνδου, που προσφέρει αρκετά έσοδα από κράτος. Αλλά άλα αυτά, δεν αξιοποιούνται χωρίς δρόμους.

Προ 4ετίας, ένα Ιταλός, καθηγητής Πανεπιστημίου στην PERUGIA και γαμπρός της Αβδέλας, μου έλεγε ότι η Βοβούσα, η τόσο πλημμυρισμένη στο πράσινο, είναι το ωραιότερο χωριό που επισκέφθηκε στην Ελλάδα. Όπως θλέπετε επαινώ το χωριό μου, το οποίο πρέπει να είναι από τα πιο παλιά στην περιοχή μας και το πιστοποιούν εξ άλλου οι ιστορικές τοπωνυμίες. Π.χ. Βλαχιστή η Βοβούσα ονομάζεται Μπαϊάσα. Μεταφέρομαστε στην ένδοξο περίοδο του Πύρρου, με τον Βασιλιά Μπαϊάσα, όπως εξ άλλου το αναφέρει το Ζαγόρι μας στη σελ. 135, όπου παρουσιάζει ιστορικά την Λεσνιτσα!!

Με αγάπη και εκτίμηση

ΚΩΝ)ΝΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ — ΕΛΑΤΗ

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων αποφάσισε την ασφαλτόστρωση του δρόμου από Άγιο Αθανάσιο Ασπραγγέλων μέχρι Ελάτης. Το ποσόν των 4.500.000 δραχμών που ενέκρινε είναι ανεπαρκές δεδομένου ότι κάθε χιλιόμετρο ασφαλτισού τάπητα μετά της υποδομής του στοιχίζει περισσότερο από 4.500.000. Μήπως προβλέπεται να γίνει τμηματικά;

ΛΕΣΝΙΤΣΑ

Ο κ. Ν. Δημητράκης Δημητρακόπουλος, συγγραφέας από το Βρυσοχώρι, με επιστολή του αναφέρεται στο δημοσίευμα του κ. Μ. Οικονόμου με τίτλο «ΛΕΣΝΙΤΣΑ» (φύλλο 127 της εφημερίδας μας) και παρατηρεί ότι, περιέχει κενά που τα συμπληρώνει ως εξής:

1) Για το χωριό Λεσνίτσα:

«Η πυθανότερη εκδοχή είναι ότι το χωριό Λεσνίτσα το κτίσανε οι κυνηγημένοι κάτοικοι του χωριού Λεσνίτσα της Νάτιας Αλβανίας. Η λέξη Λεσνίτσα είναι σλαβική και σημαίνει Λεφτοχαριά. Πράγματι η Νότια πλευρά του χωριού σκεπάζεται από λεφτοχαρούές. Σύμφωνα με τα βιβλία του Ν. Δημητράκη Δημητρακόπουλου προπολεμικά στο Βρυσοχώρι λειτουργούσε Βιοτεχνική αδελφότητα και Δενδροκομικός Σύλλογος η Αμαδρυάς με πλούσια δράση. Ο Σύλλογος έδινε και θεατρικές παραστάσεις και το Βρυσοχώρι ήταν το πνευματικό κέντρο της περιοχής. Σ' αυτό συντελέσε και ο Ευεργέτης του χωριού Χρ. Αθανασιάδης, ο οποίος άφησε την περιουσία του στο Βουσοχώρι για να σπουδάζουν τα παιδιά του χωριού».

2) Για τον Πόλεμο του '40 — 41:

«Το 1940 στη Λάκα Αόου ανάμεσα στα χωριά Ελευθερο - Παλιοσέλι - Βρυσοχώροι γράφηκαν χρυσές σελίδες της Εποποιΐας της Πίνδου. Εκεί πιάστηκαν οι πρώτοι Ιταλοί αιχμάλωτοι. Η ήττα των Ιταλών στην Πίνδο ήταν η πρώτη ήττα του Άξονα, που ενεθάρρυνε τους ισοπεδωμένους λαούς της Ευρώπης. Βασικά η Βρυσοχωρίτισσα γυναίκα ήταν η πρώτη ηρωΐδα γυναίκα της Πίνδου, την οποία απαθανατίσηκε η λαϊκή ποίηση με τους στίχους: Γυναίκες Ηπειρώτισσες μέσα στα χιόνια πάνε κοιν οβίδες κουβαλάνε.

Θεέ μου τι τις πότισες και δεν αγκομιαγάνε».

3) Για την κατοχή, την Εθν. Αντίσταση και τον Εμφύλιο:

«Στην περίοδο της κατοχής και Εθνικής Αντίστασης 1941-44 στο Βρυσοχώροι στην Πίνδο είχε την έδρα του ο ΕΛΑΣ. Ο Ν. Εξόρχου δεν το αναφέρει.

Για τον Εμφύλιο ο κ. Δημητρακόπουλος σημειώνει ότι «κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου έγιναν αντιλαϊκές πράξεις από τις δυο αντιμαχόμενες πλευρές» και παραθέτει γεγονότα που συνέβησαν στο Βουσοχώροι την εποχή αυτή. Το περιοδικό μας δεν αναφέρεται σε προσωπικές αναγνώσεις.

Τα παραπάνω ο κ. Δημητρακόπουλος αναπτύσσει διεξοδικά στα βιβλία του: «Από την Εποποιΐα της Πίνδου στην αναγκαστική ποσαυγιά 1940-1982» και «Εθνική Αντίσταση Εμφύλιος Πόλεμος - Περεστροϊκα».

ΘΕΟΔΙΤΣΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Την Κυριακή 13 Νοεμβρίου κηδεύτηκε στο χωριό της Άγιος Μηνάς η Θεοδίτσα 88 χρόνων.

Πέρασε όλη τη ζωή της στο χωριό φροντίζοντας να διατηρήσει το σπίτι ανοικτό για νάρχανται τα παιδιά της. Τόθελε ζωντανό και άρθιο όπως εκείνη, που παρά την ηλικία της φρόντιζε ακόμη τους κήπους, την κληματαριά και τα δένδρα της.

Πίστευε κανείς πως δεν θα φύγει ποτέ από τη ζωή, τέτοια ήταν η ζωντάνια της. Μια άξια μάνα που θα μείνει αξέχαστη στη μνήμη μας.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τη σκεπάζει και αναπαύεται ανάμεσα στα δυο Εαδέλφια της.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 174

τος, παλεύει ακούραστα, για την αξιοποίηση κάθε φυσικού κάλλους, γιατί ήτανε άφθαστος στη σύλληψη και εκτέλεση των έργων.

Κάθε έργο του φέρει την προσωπική του αφραγίδα.

Τι να πρωτοαναφέρομε. Πρωτοπάτησε στην ανακατασκευή του Ιερού Νσού των Αγίων Ταξιαρχών, στην κατασκευή του καταφυγίου Παπίγκου, στην ίδρυση του Δρυμού Βίικου. Αγωνιζόταν για να διατηρηθεί αμόλυντος ο Βοϊδομάτης, «το γαλά' ζιο ποτάμι» όπως χαρακτηριστικά τόλεγε.

Εξερευνούσε ο ίδιος τη φύση του Παπίγκου και ιδιαίτερα τα φυτά του Βίικου και τα έντομα.

Έφτιαξε βοτανολογική και εντομολογική συλλογή εφαρμόζοντας όλες του τις γνώσεις. Κρατούσε τον αδελφικό κρίκο αφιχτά και δεν ήθελε ποτέ του να διαλυθεί και να σπάσει.

Αυτός ήταν ο Κλέαρχος Γρηγ. Σπάρας σε γενικές γραμμές. Τα έργα του τα γάνιμα και δημιουργικά θα μείνουν σαν ένα φώτεινό παράδειγμα στις μεταπέπετα γενιές.

Αγαπημένε μας και αξέχαστε Κλέαρχε, μεγάλε αγωνιστή της ελευθερίας, σε είναι η μνήμη σου αιωνία.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ ΞΥΝΟΣ

Εισφορές

6.000

Τόσκας Ι. Οδυσσέας

5.000

Πετράκης Βύρων

4.000

Ιωαννίδης Ν. Ιωάννης

3.200

Δόλλας Μ. Κώστας

2.400

Γέπης Ν. Ιωάννης
Δρούγιας Αθ. Χρόνης
Καρπούζης Διον. Βασίλειος
Σάρρου Γ. Ευτέρπη

2.000

Δραγαπίδης Π. Δημήτριος
Οικονόμου Δημ. Παντελής
Στεργίου Αγ. Γεώργιος
Τζούρδας Μ. Αριστείδης
Τσεκούρας Γεώργιος

1.500

Μπαϊρακτάρης Αλέξανδρος

1.200

Αδελφότητα Πέτρας
Βαραδίνης Κ. Δημήτριος
Βαρζώκας Κ. Δημήτριος
Δώδος Κ. Δημήτριος
Ευαγγέλου Αν. Γρηγόριος
Καρακώστας Αλκιβιάδης
Καρέτση — Βασδέκη Φωτεινή
Καρπούζης Μενέλαος
Κοντοκάλης Δ. Βασίλειος
Λάζου — Τσεργιάννη Ναυσικά
Μπάζα Ξ. Χαρίκλεια
Μπούκουβάλα Αν. Ιωάννα
Οικονόμου Γρ. Κίμων
Παλαιόπουλος Σοφοκλής
Πανάγου Κ. Μερόπη
Παπανικολάου Δ. Ιωάννης
Παπανικολάου Ευθ. Παναγιώτης
Πασχάλης Χρ. Μιχάλης
Πετράκης Χ. Κων)νος
Πολυχρονιάδου Σ. Όλγα
Σακελλαρίου Μιλτ. Τάκης
Σακελλαρίου Χρ. Παρασκευή
Σακελλαρίου Β. Χαρίκλεια
Σιάκας Σ. Μιχαήλ
Σκέντος Γ. Αθανάσιος
Σουσόπουλος Γ. Αθανάσιος
Σουσόπουλος Ν. Ιωάννης
Σουσόπουλος Ι. Νίκας
Σουσοπούλου Αδριμη Έφη
Τόσκας Δημήτριος
Τόσκας Σπυρίδων
Τρίγκη Σοφία
Τσίπος Δ. Γεώργιος
Τσουμάνης Χρήστος

1.000

Βακάλης Πέτρος
Βασδέκης Κων. Κίμων
Γεωργιάδης Β. Ανδρέας
Δριγκοπούλου Μπέση
Καρίαβαπιάς Αλέκος
Κίμπατσέλη — Γκρότσιου Λούλα
Κομπάρος Αλέξ. Μάκης
Κομπάρος Γ. Τάκης
Μαργαριτοπούλου Χαρίκλεια
Μυρίλα Ανθούλα
Ντάγκας Θεόδωρος
Παπαγιώτης Παναγιώτης
Παπανίκας Παύλος
Στεργούλη Χρ. Βασιλική
Στεργιάδη — Τσιμπακοπούλου Φρειδ.
Στρούλιας Αντώνης
Τσούλης Ι. Χρήστος

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΛΑΙΣΤΑ: Το ζεύγος Νίτσα Γιώτα και ο Βασίλης Παπαδόπουλος απέκτησαν χαριτωμένο αγοράκι.

Το ζεύγος Μιχάλης και Υβόνη Γιώτα απέκτησαν χαριτωμένο αγοράκι.

Ο Αθανάσιος και η Ευανθία Κοφού έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Τους ευχόμαστε να τους ζήσουν και πολλές ευχές στους παππούδες και τις γιαγιές.

Τ. Π.

★

ΒΙΤΣΑ: Ο Βαγγέλης και η Έλενη Καραγιεώργη έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Ο Τηλέμαχος και η Αθηνά Χαρίση έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

Ο Γιώργος Κιπουπαππάς και η Ντίνα Τσουμάνη έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

Ο Εκπ. Σύλλ. Βίτσας εύχεται στους γονείς να τους ζήσουν.

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η Νένη Κιαππά — Ντίβα και ο άντρας της έγιναν γονείς Ζαχαρένιας κορούλας.

Να τους ζήσει. Συγχαρητήρια στις γιαγιές και τους παπούδες.

Κ. Κ. — Ε. Γ.

★

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Η Κάλλη και ο Ζαφείρης Καραΐσκος απέκτησαν αγοράκι.

Να τους ζήσει.

Εκκλησιαστική Επιτροπή

—● ★ ●—

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΛΑΙΣΤΑ: Ο Σπύρος Θ. Πιπίκος αρραβωνιάστηκε με την Πόπη Περιστέρη από το Μέτσοβο.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

Τ. Π.

★

ΑΓ. ΜΗΝΑΣ: Αρραβωνιάστηκαν στην Αθήνα στις 15 Οκτωβρίου ο Βασίλης Παυλ. Στεργίου με την Στέλλα Κοαμ. Γκιράση.

Μετά τον αρραβώνα ακολούθησε γλέντι που κράτησε ως το πρωί.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

★

ΒΙΤΣΑ: Ο Δημήτριος Γεμεντζής από τη Θεσσαλονίκη και η Ρούλα Βασδέκη από τη Βίτσα αρραβωνιάστηκαν. Στο νέο ζευγάρι ευχόμαστε να ζήσει και καλά στέφανα.

Εκπολ. Σύλλ. Βίτσας

—● ★ ●—

ΓΑΜΟΙ

ΛΑΙΣΤΑ: Παντρεύτηκαν στα Γιάννινα η Μαρία Ν. Γρίβα και ο Σπύρος Χρυσικός.

Στο νέο ζευγάρι ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

Τ. Π.

★

ΚΑΛΩΤΑ: Ο Μιλτιάδης Ξενοφ. Σακελλαρίου φυσικός και η Ναυσικά Τάγκα φιλόλογος από το Κουκούλι παντρεύτηκαν.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΑΘ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η Νίκη Ζησιάδη κι ο Βασίλης Ντίνου παντρεύτηκαν στο Αρχιμανδρειό στα Γιάννινα.

★

— Η Νίκη Ηρ. Παπιγκιώτη κι ο Μάνθος Χρ. Ζησιάδης παντρεύτηκαν στην Αη - Νικόλα στο Τσεπέλοβο.

★

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ο Θωμάς Κήπτας κι η Δήμητρα Τάγκα από τη Δοβρά παντρεύτηκαν στο Τσεπέλοβο.

Νάναι ευτυχισμένοι σ' όλη τους τη ζωή.

Ε. Γ.

—● ★ ●—

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Ιωάννης Χρ. Σαχίνης 72 χρόνων.

Τη γυναίκα και τους συγγενείς του συλλυπούμεθα θερμά.

ΠΑΝΩ ΣΟΥΔΕΝΑ: Απεβίωσε πλήρης ημερών η Αντιγόνη Γεωργιάδη το γένος Πατή.

Η οικογένεια Σπάθη Λαμπρίδη συλλυπείται θερμότατα τα λαμπρά παιδιά της Πέτρο και Μιχάλη.

—● ★ ●—

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Σε όλους που συμπαραστάθηκαν στο βαρύ πένθος μας για το θάνατο του πολυαγαπημένου μας συζύγου Χριστόδουλου Νικ. Τζιμόπουλου από τους Κήπους εκφράζουμε τις πιο θερμές μας ευχαριστίες.

Η σύζυγός του: Ελένη

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

● **Για εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού:**

● Η κ. ΙΣΜΗΝΗ ΠΑΠΑΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ — ΚΟΛΟΥΣΗ προσέφερε ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΑΔΕΣ δρχ. στη μνήμη του αξέχαστου συζύγου της ΣΑΒΒΑ ΠΑΠΑΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ.

● Η κ. ΣΛΑΒΚΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ προσέφερε ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ δραχ. στη μνήμη του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΩΝ. ΖΟΥΡΔΟΥΜΗ.

● Ο κ. ΣΤΑΘΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ πρόσφερε ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ δραχ. στη μνήμη των ΤΑΚΗ ΔΑΝΟΥ και ΑΝΔΡΕΑ ΒΑΣΔΕΚΗ από τη Βίτσα για την εκταφή των οστών τους.

● Ο κ. ΠΑΝΑΓ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ 3.000 δρχ. στη μνήμη της μητέρας του ΘΕΟΔΙΤΣΑΣ.

● Ο κ. ΜΙΧΑΗΛ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ 2.000 δρχ. στη μνήμη ΟΥΡΑΝΙΑΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ.

● Η κ. ΛΙΛΗ ΚΕΝΤΡΟΥ — ΒΟΥΡΒΟΥ προσέφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη του αξέχαστου Κώστα Κιαψάλη.

● Ο κ. ΠΥΡΡΟΣ ΣΤΑΡΑΣ προσέφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ Δ. ΚΟΥΝΑΒΟΥ.

● **Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί**

ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Μεγάλη επιτυχία στις εξετάσεις για τα ανώτατα Ιδρύματα σημείωσαν οι απόφοιτοι της Ριζαρείου Σχολής Αθηνών. Από τους 17 μαθητάς πέτυχαν οι 8 δηλαδή περίπου το 50ο/ο. Η επιτυχία αυτή τιμά το Ζαγορίσιο Ίδρυμα.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Θερμά συγχαρητήρια εις τον πρωτεύσαντα εις τας πανελληνίους εξετάσεις Ανδρέαν Ν. Κατσάνου εγγονού μου εις την Σχολήν Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Πανεπιστημίου Πατρών.

Η γιαγιά του: Νίκη Μιχ. Κυρκοπούλου — Σιδέρη εξ Ελαφοτόπου.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

6.000

Μανδαλά Κ. Ευδοκία

5.000

Εμμανουήλ. Δ. Φίλιππος
Λαμπρίδου Βασ. Στυλιανή
Παπαζώης Ι. Γεώργιος
Παπακώστα Σλάβκα
Τζούρδας Μενέλαος

4.000

Δούκας Φιλ. Ιωάννης
Σταυρίδης Ιωάννης

3.000

Αναστασιάδου Ευδ. Σαπφώ
Βαζάκας Μ. Αναστάσιος
Βασδέκη Θ. Άννα
Μουζάς Αθανάσιος
Τζοβαΐρη Γ. Κυριακή

2.500

Γεωργιάδης Γ. Πέτρος
Θεοδοσίου Ι. Γεώργιος

2.000

Βούρδας Μ. Ξενοφών
Βρανούσης Ιωάν. Λέανδρος
Δημητριάδης Γ. Πλάτων
Ζώης Βασ. Παντελής
Καρβούνης Θεόδωρος
Κουκουμελίδης Στέφανος
Κιουνάβος Δ. Αδαμάντιος
Νικολαΐδης Ν. Φίλιππος
Παπακώστα Αγγ. Σλάβκα
Πριμηκύρη Βενιαράκη Ασπ.
Σίμος Κώστας
Σουρανάκη Λιόγκα Ελιέτα
Σπαθάκη Ευρ.
Στάρας Γρ. Χαρίλαος
Τσιάλλη Χρύσα
Τσέφα - Παναγιώτου Φωτ.

1.500

Βαζάκας Βύρων
Βατσέλη Κ. Θέλμα
Βλαγόπουλος Β. Θεμιστ.
Βλαγοπούλου - Κουμιτή Κλ.
Βλάχου Αθ. Αισπασία
Γιακουσπίδου - Γκούρη Μαρ.
Γκούρη Στ. Γιαννούλα
Δερδεμέζη Σ. Μαρία
Διαμάντης Απ. Κων/νος
Δούσμπης Αρ. Χρήστος
Δώδου Γ. Ιουλία
Κατσαρού - Παπαδοπούλ. Χ.
Κωνσταντίνου Αθ. Μιχαήλ
Νάσιος Αλ. Κων/νος
Παπαγιαννόπουλος Αν. Δ.
Παπαζήσης Ευαγ. Ηλίας
Παπαρούσης Μάνθος

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Ο Ηλίας του Κώστα Βαγγελή και της Ρένας Τσαούση πέτυχε στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Πολυτεχνείου Ξάνθης.

Του εύχομαι αρίστη πρόοδο και στους γονείς του τα θερμά μου συγχαρητήρια.

Ε. Γ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Προσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίσιας γυναίκας

● ΠΑΝΟΣ ΣΙΟΥΤΗΣ	10.000
● ΒΟΥΤΣΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	10.000
● ΠΕΤΡΟΣ Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ	10.000
Στη μνήμη της αγαπημένης του μάνας Αντιγόνης	
● ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ	10.000
Στη μνήμη της αγαπημένης του μάνας Αντιγόνης	
● ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΣ	5.000
Στη μνήμη της μητρός του Αριστούλας	
● ΕΛΕΝΗ ΒΑΣ. ΑΥΔΗ	5.000
Στη μνήμη των γονέων της	
● ΕΞΩΡΑΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΑΤΗΣ	3.000